

Шэкиогъум и 26-м Мыек-
куапэ щыщ кӀэлэ
ныбжыкӀэ 20 фэдиз
къулыкӀур ахьынэу Уры-
сыем ит къалэу Влади-
кавказ ащӀагъэх. Мыщ
фэгъэхьыгъэу дзэм къу-
лыкӀу щызыхьыщтхэр
зыщаугъоирэ чыплӀэу
Мыеккуапэ дэтым зэх-
хэ щыкӀуагъ. Ащ
къекӀолӀагъэх АР-м
ихэбзэгъэуцу ыкӀи
игъэцэкӀэкӀо къулыкӀу-
хэм ялыкӀохэр, вете-
ранхэр, дзэ комиссари-
атим илофышӀэхэр, ны-
тыхэр, нэмыкӀхэри.

МэшлогъэкӀосэ къулыкӀум илӀэпылӀэгъух

УФ-м ошӀэ-дэмышӀэ лӀофхэмкӀэ и Министерствэ и
Къыблэ шӀольыр гупчэ зехищӀэгъэ автопробегэу
«Машлор щынэгъончӀэным пай» зыфилорэр тыгъуасэ
Мыеккуапэ къэсыгъ. ЗэхэщакӀохэм зэрагъэнэ-
фагъэу, ар Волгоград къыщежъагъ, къалэхэу Аст-
рахань, Элиста, Мыеккуапэ адэхъащтых. Мыщ Ӏуж
Краснодар кӀоштых, шэкиогъум и 28-м къалэу Рос-
тов-на-Дону лӀофтхьабзэр щызэфашыжыщт.

2010-рэ илъэсым Урысыем
имэзхэр машлор зэлышӀтэгъа-
гъэх. МэшлогъэкӀосэ къулыкӀур
игъо зэримыфӀэрэм кыхэкӀэу,
мэшлор цыф кызырӀыкӀохэри
пӀуцужынкӀэ фаеу хъугъэ. Мы
хъугъэ-шлагъэм Ӏуж машлор
пӀуцужыгъэ цыфхэр зы ку-
пӀэу зэхэщӀэгъэнхэм ыкӀи шап-
хъэу щылӀэхэм ахэр нахь нэ-
лӀуасэ афӀшыгъэнхэм, гъэсгъэн-
хэм фэгъэхьыгъэ унашӀо УФ-м
ошӀэ-дэмышӀэ лӀофхэмкӀэ и Ми-
нистерствэ кыдигъэкӀыгъ.

Мыщ фэдэ командэу Ады-
геим щызэхашагъэм ипашӀэу
Юрий Бойко тызэрэщигъэгъоза-
гъэмкӀэ, мы лӀофтхьабзэм пшъ-
рылӀ шъхалӀэу илӀэр мэшлогъэ-
кӀосэ къулыкӀум епхыгъэу ежъ-
хэм лӀоф зэрашӀэрэр цыфхэм
алыгъӀэсыгъэныр, ащ хэщагъэ-
хэм япчӀагъэ хэгъэхьогъэныр
ары.

Тиреспубликэ пштэмэ, мэшло-
гъэкӀосэ къулыкӀур псынӀкӀэу
зынӀемысын чыплӀабэ ил. Ащ
кыхэкӀэу машлор нахь лӀэшэу
зеушӀомбгъу, зэрарэу кыхы-
рӀэри макӀлӀ. Машлор игъэкӀосэн

фэгъэзэгъэ мыщ фэдэ коман-
дэхэр тилӀэх зыхьукӀэ, ар ошӀэ-
дэмышӀэу кызыщыгъэу чыплӀэм
нахь псынӀкӀэу нэсынхэ амал
щылӀщт, гумӀыгъор охьтэ кӀэ-
кӀым дагъэзыжынкӀэ алыӀыщт.

МыекӀопэ къэралыгъо тех-
нологическэ университетим лӀоф
щызышӀэу, кафедрэм идоцен-
тӀэу КӀыкӀ Саидэ кызырӀылау-
гъэмкӀэ, ыпшӀэкӀэ зигугъу къэт-
шыгъэ командэм ястудентхэ-
ри хэхъагъэх. Ячэзыу кызысы-
кӀэ, мэшлогъэкӀуасэхэм ягъусэхэу
ахэр дежурствэм макӀох. Зэ-
рагъэгъотырэ сэнэхъатыр нахь
дэгъоу алэ кыхъаным ар фӀло-
рышӀэ, сыда плӀомэ тхылым итха-
гъэр янӀэрылӀэгъу мэхъу. Ап-
шӀэрэ гъэсӀныгъэ зӀрилӀэр къэ-
зыушыхъатырэ дипломэу раты-
жырым игъусэу студентыр ежъ
ишӀоигъоныгъэкӀэ мэшлогъэкӀосэ
купым зэрэхэтыгъэмкӀэ тхьа-
пӀэри лӀэклагъэхъащт.

МыекӀопэ къэралыгъо техноло-
гическэ университетим истуден-
тхэм кыагъэхъазыргъэ къашӀом-
кӀэ лӀофтхьабзэр лъагъэкӀотагъ.
ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай.

КИАРЭ Фатим.

КъулыкӀур къяджагъ

Адыгэ Республикэм идзэ
комиссарэу Александр Авери-
ным зэхэхэм пӀублэ гушыӀэ
къыщишӀысэ кызырӀылауагъэмкӀэ,
Адыгэ Республикэм бжыхэ дзэ
дэщыгъор зэрэщыкӀорэм уигъэ-
рзэнэу щыт. Къэралыгъом
ичыплӀэ зэфӀшъхьафхэм къу-
лыкӀу ащахьынэу мыгъэ Ады-
геим нӀбгырэ 450-рэ фэдиз
икӀыгъ, аужырэ дэщыгъор тыгъэ-
гъазэм и 6-м аухыщт. Адыгеим
икӀыгъэ тидзэкӀолӀ ныбжыкӀэ-
хэр Москва къыпӀэблагъэу, Мур-
манскэ ыкӀи Къыблэ дзэ коим
ячастьхэм илъэс плӀалӀэ ялӀэу
къулыкӀур ащахьыщт. Къулы-
кӀур зыхьынэу кызыпыщылъ-
хэм А. Авериним закыфигъа-
зи, дзэм ныбжыкӀэхэр зэрип-
сыхьэхэрэр кылуагъ. Яхэгъгу
шу алъӀэгъоу, шъыпкъагъэ фы-
рӀалӀэу дэгъоу къулыкӀур къа-
хьынышъ, илъэс зытешӀэкӀэ

зэкӀэми псаоу кыагъэзэжынкӀэу
къафӀлӀэлауагъ.

МыекӀопэ къэлэ админис-
трацием къэбарлӀыгъӀэс
амалхэм, политическэ парти-
ехэм ыкӀи общественнэ дви-
жениехэм зӀпхыныгъэ адырӀлӀэн-
хэмкӀэ и ГъӀорышӀаплӀэ ипа-
щӀэу Владимир Алтуниныр къа-
лӀэм имӀэрэу Александр Наро-
линым ыцӀэкӀэ къулыкӀум ащӀ-
рэ кӀэлэ ныбжыкӀэхэм къафӀ-
гушӀуагъ. Ар щытхъу хӀлӀэу
ахьынышъ, цыхъэу афашыгъэр
къагъэшъыпкъэжынкӀэу къя-
джагъ.

Джащ фэдэу зэхэхэм кы-
шыгушылауагъэх нахьыжъхэм я
Совет итхъаматэ игуадзэу
БӀджэнэ Мурат, муниципаль-
нэ гъӀпсыкӀэ зилӀэ «Къалэу
Мыеккуапэ» и Общественнэ па-
латэ ипашӀэ игуадзэу ГъукӀлӀ
Нурбий, дзэкӀолӀхэм янӀэхэр,

нэмыкӀхэри. Ахэм кызырӀылау-
гъэмкӀэ, кӀэлэ ныбжыкӀэ пӀпчъ
ихэгъэу кыуухъумэныр ипшъ-
рылӀ шъхал. Ау тинепӀэрэ
лӀэхъанэ ар зэрэмыпсынӀкӀэр
зэкӀэми дэгъоу къагурӀо. Дзэм
къулыкӀур щыпхьыным кыи-
ныгъуабэ пыл. Ахэм къамы-
гъащтэхэу, тыдэ щылӀэхэми, кы-
зыщыхъыгъэхэ Адыгеир ащы-
мыгъупшӀэу, ыцӀэ дахэкӀэ рара-
гъалоу, щытхъу хӀлӀэу къулы-
кӀур къахьынэу, псаоу, узын-
чӀэу кыагъэзэжынкӀэу дзэкӀолӀ
хъушӀт ныбжыкӀэхэм афӀлӀэлау-
гъэх, гъогумафӀэ техъанхэу
аралауагъ.

НӀужым Адыгэ Республикэм
и ЛӀышхъэ унашӀо къазыщы-
фӀшырӀэ тхылхэмрӀэ шлухъаф-
тынхэмрӀэ къулыкӀум ежъгъэ
кӀэлэ ныбжыкӀэхэм аратыжы-
гъэх.

КИАРЭ Фатим.

Къольхъэ тын-Ӏыхыным зэрӀпӀэшӀуекӀошӀтхэм тегушылауагъэх

Адыгэ Республикэм ихэбзӀэхъумӀэкӀо къулыкӀухэм япашӀэхэм яко-
ординационнэ зэхэсыгъоу тыгъуасэ щылауагъэм илофшӀлэн зӀрищагъ
АР-м ипрокурор шъхалӀэу Василий Пословскэм. лӀофтхьабзэм хӀлӀэ-
жъагъэх АР-м хэгъэгу кӀоцӀ лӀофхэмкӀэ иминистрӀэу Александр Ре-
чицкэр, УФ-м и Следственнэ Комитет АР-мкӀэ иследственнэ
гъӀорышӀаплӀэ ипашӀэу Александр Глуценкэр, бзӀеджашӀэхэм
пшъӀэдӀкӀыжъ ягъэхьыгъэнымкӀэ федеральнэ къулыкӀум и ГъӀоры-
шӀаплӀэу республикэм щылӀэм ипашӀэу Юрий Заевыр, нэмыкӀхэри.
УФ-м и Президент зыкӀӀтхэжыгъэ унашӀоу ахьщӀэ къольхъэ тын-
Ӏыхыным пӀэшӀуекӀогъэным и ЛӀӀэпкъ планрӀэ истратегииерӀэ афӀгъэ-
хьыгъэм кыдидылӀытӀэр лӀӀэныкӀохэр республикэм зэрӀагъӀэца-
кӀэхэрэм, ащкӀэ хӀэбзӀэхъумӀэкӀо къулыкӀухэм ялофшӀлэн зӀфӀхы-
сыжъэу фӀхъыгъэхэм кызырӀэуагъоигъэхэр атегушылауагъэх.

Мыщ фэгъэхьыгъэу къэгъушылауагъ про-
курор шъхалӀэм илӀэпылӀэгъоу Михаил Кри-
вецкэр. Ащ кызырӀылауагъэмкӀэ, респу-
бликэм ихэбзӀэхъумӀэкӀо къулыкӀухэм яло

зэхӀлӀэу лӀоф зэрашӀагъэм ишӀуагъӀэкӀэ
2013-рэ илъэсым гъэхъэгъэ гъэнӀагъэхэр
ашӀынхэ алыӀыгъ. ГушыӀэм пае, илъэсэу
тызыхъэтым имӀэзигбгъу ахьщӀэ къольхъэ

тын-Ӏыхыным нэшанэ зилӀэ бзӀеджӀэшӀлӀэгъэ
299-рэ Адыгеим шагъӀунафыгъ, 2012-рэ
илъэсым мыщ фэдэ иуахьтэ а пчъа-
гъэр 253-рэ хъуштыгъэ. Ахэм япхыгъэу
прокурорхэм уголовнэ лӀоф 49-рэ хы-
кумым лӀэклагъэхъагъ. Джащ фэдэу лӀоф
33-р УФ-м и Следственнэ Комитет ис-
ледственнэ гъӀорышӀаплӀэу АР-м щылӀэм,
15-р АР-м хэгъэгу кӀоцӀ лӀофхэмкӀэ и
Министерствэ зэхэфыгъэх. ЗӀфӀхысы-
жъхэм кызырӀагъӀэлауагъӀорӀэмкӀэ, бзӀеджӀэ-
шӀагъэ зезыхъагъэхэм къэралыгъом, цыф-
хэм зэрарэу арахыгъэр сомэ миллион
39-м кӀлӀхъагъ, 2012-рэ илъэсым мыщ
фэдэ иуахьтэ егъӀпшагъэмэ, ар про-
цент 55-кӀэ нахьыб. Мы илъэсым кыкӀоцӀ
ахьщӀэ къольхъэ тын-Ӏыхыным ылӀӀэныкӀо-
кӀэ бзӀеджӀэшӀагъэ зезыхъагъэ нӀбгырэ
41-мэ уголовнэ пшъӀэдӀкӀыжъ арагъэхьыгъ.

Гъэхъагъэхэм адакӀоу, джыри лӀоф
зыдӀлӀлӀэн фӀэ лӀӀэныкӀохэр зэрэмы-
макӀлӀэр, обществӀэр зыщимыгъэрзӀэрэ
чыплӀэхэр бӀэу зэрӀышӀлӀэхэр, хӀэбзӀэхъу-
мӀэкӀо къулыкӀухэм япшъӀэрылӀхэр икӀу
фӀдизӀэу зэрӀэзшӀуамыххэрэр зэхэсыгъом
хӀлӀэжъагъэхэм ащышӀхэм кыхагъӀыштыгъ.
Джащ фэдэу ахьщӀэ къольхъэ тын-Ӏыхыным
епхыгъэ бзӀеджӀэшӀагъэу кыхагъӀыштыгъэхэм

алъэныкӀокӀэ уголовнэ лӀофхэр кызылӀауа-
мыхынкӀэу щылӀэгъэ унашӀо 282-м про-
курорхэм адырагъӀышӀагъӀэп ыкӀи ахэр
хӀэбзӀэгъӀуцугъэм пӀэшӀуекӀохэу алытагъэх.

Къэралыгъо ыкӀи муниципальнэ къу-
лыкӀухэм алъэныкӀокӀэ хӀэбзӀэгъӀуцугъэр
гъогъоу 1690-рэ аукъуагъэу прокура-
турэм кыхыгъӀыштыгъ. Ащ епхыгъэ дӀо
343-рэ прокурорхэм къахыгъ, лӀнатӀэ
зылыгъ пӀэщӀэ 335-мэ дисциплинарнэ, нӀб-
гырэ 46-мэ административнэ пшъӀэдӀкӀыжъ
арагъэхьыгъ.

АхьщӀэ къольхъэ тын-Ӏыхыным пӀэшӀуе-
кӀогъэныр, лӀнатӀэр кызыфагъӀэфӀдзӀэ хӀэ-
бзӀэгъӀуцугъэр зыукӀорӀэ пӀӀэхэм пшъӀэдӀ-
кӀыжъ ягъэхьыгъэныр, къэралыгъом ыкӀи
цыфхэм яфӀытыныгъэхэр кызухъумӀэгъэнхэр
прокуратурэм, хӀэбзӀэхъумӀэкӀо къулыкӀу-
хэм япшъӀэрылӀ шъхалӀэу зэрӀыштыр
В.Пословскэм кылуагъ. А лъэныкӀомкӀэ
бгъу пстӀэуми ялофшӀлэн джыри нахь агъэ-
лӀэшынкӀэ фаеу ылытагъ.

Коллегием изэхэсыгъо хӀлӀэжъагъэхэм
ащышӀхэр нӀужым кыагъӀышӀагъэх, зыфӀ-
гъӀэгъӀэгъэх лъэныкӀохэм зӀфӀхысыжъхэр
къафашыгъэх, кыхъащт 2014-рэ илъэ-
сым анахьэу аналӀэ зытырагъӀыштытхэр
къагъӀэнафагъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Гурыт еджапӀэр кӀэ-
зыуххэрэм зыкӀ кӀэ-
ралыгъо ушӕтынхэр
затыхэрэр илӕси 10
хъугъӕ. А уахътэм
кӀыкӀоцӀ унчӀабӕ кӀэ-
уцугъ, зӕхъокӀыны-
гъабӕхэри фашы-
гъӕх, шапхъӕу агъӕ-
нафӕхэрэри аукъохӕу
кӀыххӕкӀыгъ.

Шъыпкъагъэ хэлъэу ушэтынхэр атынхэм фэшI

2013-рэ ильэсым ушэтынхэр зэрэклүагыэхэр ыкли кэкэлюшт ильэсым пшэрыльэу зыфа-гьуэцужыхыхэрэр зыщыззахафыгьэ ээхэсыгьоу мы мафэхэм Мые-кьуапэ шыкьуагыэр зэричагь АР-м и Премьер-министрээу Кьумпыл Муратэ. Ащ хэлэжьа-гьэх гьэсэнэгьэмрэ шлэныгьэмрэ ясисемэ лыплэзгьэнымклэ фе-деральнэ кьулыкьум ипашээ Сергей Кравцовыр, ащ игуадээу Анзор Музаевыр, тестирование-мклэ федеральнэ гупчэм ипашээ Сергей Пономаренкэр, АР-м иви-це-премьерээ Наталья Широко-вар, АР-м ипрокурор хьыхьалэу Василий Пословскэр, респуб-ликэм гьэсэнэгьэмрэ шлэныгьэ-мрэклэ и Министерствэ иллы-кьохэр, район ыкли кьэлэ ад-министрациехэм, гьэсэнэгьэмклэ гьэлорышлэлэхэм ыкли гурьт еджаллэхэм япашэхэр.

Клэеджаклоу гурьт еджалпэр кьэзыухырэм зык! кьэралыгъо ушэтыныр зэритыгъэм ефытыгъэу ащ баллэу кьыхыгъэхэр апшээрэ еджэп! 5-м арихьылэнэх, нэужым ахэм ащыц ахэдэн зэрильэклыштыр пэублэ гуцылэ кьышызэ Сергей Кравцовым кьыхигъэщыг. Клэеджаклохэм илгъэ 11-м кьыклоц! шэныгъэу зэрагъэгъотыгъэхэмклэ заушэтыжын фае. Арэу цытми, хьоршэрыгъэхэр зэрэхьэх, шапхъэу шылэхэр авкыц, шэныгъэ кьы зылэкэлэ

к1лэлэджаклом ригьэкьугьэ бал-
лым нахыи нахыбгэ дэу еджа-
гэм кыхыгъу кыхыэкы. Гушылэм
пае, 2012-рэ ипъэсыр пштэмэ,
Урысыемк1э шапхэхэр аукъуа-
гъу нэгырэ 700 кыхагъэщы-
гъаг, гъэрек1о агъуэнэфыгъэр
мин 1,5-рэ мэхъу. Мы ипъэ-
сым шапхъу цылэхэр амыукъон-
хэм фэш1 ушэтнхэм шык1а-
к1эхэр кыхагъэхьагъэх.

— Зыкл кьэралыгбо ушэтыным хэт упчлэхэри джэуапхэри пэшлорыгэшъэу Интернетым кырагъахьэхэу кыхэклыштыгъэ, — elo Сергей Кравцовым. — Мы илъэсын ащ фэдэ зэрэмыхуштым юж тит, еклопаклэхэр нахь дгъэлъэшыштых. Ылэрэ илъэсхэм еджаплэр кьэзыухыр клэлэеджакохэм телефоныр агъэфедэн фимытыгъэхэмэ, джы шэпхьаклэхэм кьызэрэдалытырэмклэ, сотовэ телефоныр алыгын фитхэл. Ар зылыг клэлэеджакоу кьаубытырэм илофшлэн зэфэхьысыжьэу фэхьугъэхэр халытхьтхэл, ушэтыныр ымытыгъэклэ клошт. Ар гъэцэклагъэ зэрэхьурэм федеральнэ инспекторхэр лыплъэштых, мыщ фэдэ чыплэхэм зэклэми видеокамерэхэр ахэтыштых. Джаш фэдэу упчлэхэр зыдъл конвертхэр пэшлорыгэшъэу кьызэрэзэтырамычыштхэм фэшл ахэр Москва занклэу кыбрашхьэхээу, ушэтынхэр зышатхьт чыплэхэм арашлалэхээу ашлршыхт. Уилэ

тыным тельтыггэ уахтэр зиклэ, loфшлэнхэм ахамытхэжын-хэм федеральнэ инспекторхэмрэ общественнэ лыпылпаклохэмрэ аналэ тырагэтытц. Ащ нэмыклэу ушэтынхэр тыуплээккыузыхэ зыхуэклэ, пычыггоу «С-р» кы-зэрашлыггэм ыльэныккыккэ хэ-укъоныггэхэр шылэхуу бэрэ кыххэтэггэщы. Ащ фэдэ мы илэысын къэмыхуыным фэшл ар зыщатыггэ регионым шамыуп-лээклоу, нэмык! шьолпырхэм афагэазээз ашылт. Клэлэеджа-клохэр мышынэхуу, шлэныггэу алэкклэхэмккэ заушэтыжыным мэхьанэшхо ил. Ахэм кыагурылон-фае илэс 11-м зэрамыггэшлэггэ упчлэ ушэтынхэм зэрахэмыт-щтыр. Пшьэрыльгэу тэ зыфэд-ггэуцужырэр дэгбоу еджэрэ клэлэеджаклоу кылэжырэ бал-лхэр кыхыхынхэш, зыфэе ап-шьэрэ еджаклэм члэхьан амал илэныр ары. Шлэныггэ ку зылэ-клэлэ ныбжыккэм шыпккаггэ хэлэуу ушэтынхэр ыккунхэр ары мыш дэжыым апшэуу шытыр.

Къыхгъэщыгъу фае шклогъум и 1-м къыщегъэжьагъэу предмет пэпчъ зык! ушэтыным хэтышт упч'эхэм афэдэхэр федеральнэ институтым исайт клэлэ-еджаклэхэм рагъотэн зэралъэ-кыштыр ык! ашк!э загъэхъа-зырын амал зэралэщтыр.

2014-р оны илээсэм зылк кээралыгго ушэтынхэм ятын изэхэцэн елхыгэ шюльпыр лофшлэкло купузэ Наталья Широковар зипащэр республикэм зэрэцй-зэхашэгэхэр АР-м и Премьер-министрэу Кюмпыл Мурат кылуаг. Шапхэу шылэхэр амыукоху, кьатэфэрэр эклэ зэрагэцэклэщтыр, ашклэ УФ-м гэсэныггэмэр шлэныггэмэрклэ исистемэ лыпллэгэньимклэ федеральнэ кьулыкьум лоф дашлэным зэрэфэхэзырхэр Адыгем и Правительствэ и Тхьаматэ кыхигэщыг. Ащ фэгээгэзэ республикэ кьулыкьухэм пшэрыл гэнэфэгэхэр ашишлэгэх.

ПЯТЫЙ О АНЕТ.

СОЦИАЛЬНЭ ЮФЫГЪОХЭР

Ветеранхэм апае...

**Хэбгэгу зэошхом хэлэжъягэхэм унэ псэуплэхэр
ягьэгьотыгээнхэр Урысыем шыльагьэклуатэ. Ады-
геим шыпсэурэ ветеран пчьягьэмэ ащ фэдэ амал
агьотыгь.**

Адыгэ Республикэм ИофшэнымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхо-ныгъэмкӀэ и Министерствэ ипресс-кӀулыкӀу кӀызэритырымкӀэ, федеральнэ мылӀкум кӀыхэкӀыгъэу джыри сомэ миллион 43-рэ мин 703-рэ бэмышӀэу республикэм кылуӀагъ. Хэгъ-гу зеошхом иветеранэу 2005-рэ илъэсым игъэтхапэ и 1-м ыуж чэзылом хэуцагъэхэм ащыщэу нэбгырэ 50-мэ а ахыщэмкӀэ псэупӀэхэр афачэфыщтых, ИлъэсыкӀэм ахэр унакӀэхэм ачы-пэгъокӀынхэ алъэкӀышт.

Псэуплэм ыльэныкккэ ветеранхэм амалэу ялэхэр нахышулу шыгъэнхэм къэралыгъом мылкыушхо пэлуегъахьэ. Хэгъэгү зоошхом иветеран 61-рэ тиреспубликэккэ джыри чэзыум хэт. Урысые Федерацием и Президент мы лофыгъом фэгъэхьыгъэ унашъоу ышыгъэр агъэцккэжыизэ республикэм ипачэхэм, гъэцккэкко хабзэм ыккы чыплгэ зыгъэлорышлэжыын куулыкъухэм зэхэцэн-гъэхъазырын лъэныкъомккэ лофшлэныр лъагъэ-кыуатэ. Кыхыгъэщыгъэн фæе Хэгъэгү зоошхом иветеранхэу чэзыум хэтхэм псэуплэхэр ягъэгъотыгъэнхэм епхыгъэ лофшлэныр зэрэлыккыуатэрэр АР-м и Лышъхъэ инэплгъэгү зэрэрымыгъэккырэ.

(Тикорр.).

Уголовнэ Іофыр зэхафыгъ

Гэпцлагъэ зыхэлъ бзэджэшлэгъэ пчъагъэ зезы-хьэгъэ клэлэ ныбжьыклэм ылъэныкъоклэ кызызуахыгъэ уголовнэ лофыр Адыгэ Республикэм хэгъэгу клоцл лофхэмклэ и Министерствэ исследствэннэ гъэлорышланлэ зехифыгъ.

2013-рэ ильэсым ибэдзэогъу мазэ кьалэу Мыекьуапэ щыпсэурэ хульфыгъэ горэм республикэм ихэбзэухъумэк'о кьулыкьухэм закъыфигъэзагъ. Ащ кьызэриулагъэмк'э, автомобильхэм яапчхэм арагъэк'лурэ виниловэ пленкэр имашинэ фытыригэк'лэнэу специалист горэм елъэлугъ. Iофшлэнэм тефэшт ахъшэм изы Iахы а мэфэ дэдэм ритыгъ. Ау нэужым предпринимателым ипшъэрылхэр ыгъэцэк'лэнхэр хэгъэк'и, ахъщэ къезытыгъэ хульфыгъэм зыригъэгъотыжьыгъэл, телефон нмерэу кьыгъэнагъэм пчъагъэрэ фытеуагъэми, ари кьылэтыгъэл.

Адыгейм ихбэзэхуэмэкко ку-
лыкхуэхэм зэхэфынхэр рагъ-
клокызэ зерагъуэфыгъэмклэ,
мы бээджашлэм республикэм
щыпсэурэ нэбгырэ пчэагъэ ыгъэ-
делагъ. Полицием къыбарэу кы-
лэклэхьагъэр ыгъэфедзэ, хэб-
зэгъуэуцугъэр зыкуыагъэу зэ-
гуафэхэрэр мэфитлу тешагъэу
кыалгу Ставропол кышаубы-
тыгъ. Ащ илътэ 26-рэ ыныбжы,
Шэрджэскъалэ шэпсэу.

Гъэццаклэм сыдигъуи зы шыкълэ ыгъэфедэштыгъ: автомобиль апчхэм пленкэ атыригъэпкэн зэрильэкълыштым фэгъэхыгъэ къэбар Интернет-сайтым ригъахъэштыгъ. Игухэлхэр ыгъэцэкълэнхэм фэшл бэджэндэу гараж ыштэгъагъ, джач фэдэу охытэ гъэнэфэгъэм Мыекъуапэ дэт унэ горэм шыпсэугъ.

Къеоллэр цыфхэм ахщэр кызыратыклэ, клэлэ ныбжы-клэм нэужым заригъэтыгужы-щтыгъэп. Адыгеим щыпсэухэрэм язакъоп мыщ ыгъэделагъэхэр, Темыр Осетиим икълэлъхъалэу Владикавказ бзэджэ-шлэгъэ пчъагъэ зэрэщызырихъагъэм кыхъагъэклэлэ уоловнэ лоп кылапгъэтэджагъэу щтыгъ.

Республикэм щыпсэхуэрэм зэрарэу арихыгър сомэ мини 150-м ехъу. А ахъщэмкIэ бзэджашIэм автомобиль ыщэфIи, Адыгеим икIыжыгыгагъ.

ЫпэкӀэ кыызэрэщытӀуагъэу,
уголовнэ юфыр зэхафыгъ ыкӀи
Мыекъопэ къэлэ хыкумым
ӀэкӀагъэхьагъ.

ЛЪЭПКЪ ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЪ

Аскэрбый ищытхъуцIэмэ къахэхъо

Урысыем икинематографистмэ я Союз хэтэу, режиссерэу, адыгэмэ ятарихь, шэн-хэбзэмэ яхьылэгъэ фильмэхэр техыгъэнхэм зэхэщакло фэхьурэ Нэгъэплъэ Аскэрбый ищытхьуцлэмэ кьахэхьуагъ.

Киноискусствэм ыльэныкыкӱ гъэхь-
гъэхэр зеришыгъэхэм фэш! «Урысы
ем ильэпкъ Артийскэ комитет илау-
реат» зыфилорэ щитхьуцӱр Нэгъэп-
лэ Аскэрбый кызырэфаусыгъэм фэш!
тыфэгущо. Фильмэху «Черкесия»,
«Черкесия. Адыгэ хабз», «Чужбина»,
«Черкесия — возвращение» зыфи-
лохэрэ Темыр Кавказем, Кыблэ
щӱлӱрым ашашӱх. Лӱэтэгъуцӱхэр

Москва, Мыекѳуапэ, Налщык, нэмык
кѳалэхэм ащыкѳуагъэх. Тильэпкѳэгъухэр
зыщыпсэурэ хэгъэгухэм фильмэхэм
ащяплъых.

Урысые Федерацием ильэпкэ Ар-
тийскэ комитет икытамзу Налшык дэ-
тым шыклогэ зэхэхэм культурэм шы-
зэлашлэрэ Бетугээнэ Ауес, нэмыкхирэ
А. Нэгэаллэм кышчыфэгушлагэхэ,
адыгэмэ яблэкыгэ уахтэ, ягүхэлэ

схьааэхэм афэгъэхьыгъэ фильмэхэр тырихынхэу, лъапкӀ искусствэм хэхьоньгъэхэр ышӀынхэм хэлэжьэнхэу фэлъа-
лӀагъэх.

Опсэу, Аскэрбий! Тигъзетеджэмэ ацлэклэ тэри тыпфэгушлэ. Тхьэм бэгъашлэ уешл.

САХЬИДЭКЪО Нурбый.

Сурэтым итыр: **Нэгъэплъэ Аскэр-
бый.**

Непэ Цурмыт Бибэ кызыхыгүгэ мафэр хегъэунэфыкы, ащ ыныбжь илъэс 80 мэхъу. Ар тиреспубликэ имызакъоу, нэмык! шьолъырхэми ащызэлъашлэ. Бибэ ищыленыгэ гьогу Адыгэ радиом рипхыгэ, апэдэдэ радиом ымакэз зыгъэлъгэ дикторыгэ. Илъэс 40–м ехъурэ радиом loф шишлагъ, къэтын гъэшлэгъоныбэ цыфхэм альгигэлэсыгъ. Мы бзылфыгъэ шлагъом ыцлэ къе-мылоу Адыгэ радиом укытегушылэн плъэкыштэп. Журналистикэм ылъэныкъоклэ loф зыдишлэгъыштыгэ, зэрэдикторыгэм имызакъоу, руб-рикэ гъэшлэгъонхэр, жэбзэ дахэклэ къэлуагъэхэу, акылыгъэ ахэлъэу ыгъэп-сыштыгъэх.

— Радиом сыкълумыхъэзэ

— Бибэ бзылфыгъэ цэ-рылоу, зэлъашэу щыт. 1958-рэ илъэсым лофшланэм кызылохъэм, радиор зимылэ унагъо щылагъэп плөми ухэукъоштэп. Бибэ мафэ къэс цыфхэм

«Адыгеим ибзыльфыгызэ цырылохэр» ылозэ радиожурнал ыгъэхъазырыти, зерищэщтыгъэ. Анахъэу цыфхэм зэлябгъэшэнэу ылытэхэрэм апае къэтхэнхэр ыгъэхъазырыщтыгъэх. Бибэ ымакэкэкэ ипъэс 40-рэ

Адыгэ радиор къэгущылагъ. Тиреспубликэ зэрэщашэрэм фэдэу Iэкыбыми ымакъэ къыщашэжъыштыгъ. Илофшэн шу ыльэгущытыгъэ, ныбжьыкIэу къылухьэхэрэр зэкIэ ац кIырыплыхьэхэ, яцсыцетехыплэу Iоф ашлагъ. Сэ илъэс 20 фэдиз-

Ары, Цурмыт Бибэ ыццэ Адыгэ радиом ытарихь пытэу хэуцуагъ. Ар агъашлô, агъэлаплэ. Къызыхъугъэ мафэмклэ илофшэгъухэр фэгъушлô, псауныгъэ пытэ илэу, дэгъоу, дахэу шылэр зэклэ къыдэхъунэу фэлъалэх. Тэри, тигъзет илофышлэхэми, тигуапэу ахэм адетэгъаштэ.

ПІАТІВКЬО Анет.

Цыфышлугъ, лофшлэкшохагъ

Асланбий кызырхуагээр бунэнгю лужоу кьуаджэм дэсмэ ашыцыг. Янэ-ятэхэм лэпылэгү зэрячы-клагээр кызыгурэлөм, еджэны ыгэт-лошлы, ильэ 14 нахь ымыныбжэу тфлэнэры риггэжыаг. Мэкү-мэчым фэцагэ зэрэхуштыр пшэнэу шытыг. Пстэуми ылэ якүштыг. Чыплэ колхозэу «Путь Ильича» зыфилорэм ныбжыкклэ хьазырэу хэхагэми, лф зэхэдз илагэп, ащ еджэныр дигэклон ымылэккыгэми, шыгупшагэп ащ зэрэпидзэжын фаер. Ау мэхуа угу илыр бэрэ кьыбдэхоу? Клэлэ ныбжыкклэм илофшэн шлу зэрилгэгүрэм гу зылатэм, колхоз правлением иунашөклэ трактористхэм якурсхем кьацеджэну агэкляаг. Дэгу дэдэу ар кылуыг.

Илъэс 45-м къыклоцI а зы сэнэхьа-

1975-рэ илгээсын колхозуу «Путь Ильичам» апэрэу «лэжыггэ фыжыым» идэлэжхэн зыщифежгэхэм, ащ фэггэ-зэггээгэт механизаторхэм, пындрлэгжэхэм, комбайнерхэм якыхыхэн лофшыхо кыпыкыггаг. Пындржым илэжын лоф псынклэу шытыггэл. Колхозым илэ механизаторхэм, комбайнерхэм, механикхэм ахэлпыхгэхэ, апэрэ пындрлэгжэ отделение зэхашггэг. Ахэм ахэтыг механизатор чанэу Дыхуу Аслъанбй. А илгээс колхозым пындрж бэггуаггэ кыыхжыкыггаг. Ащ Аслъанбй илахышылоу хышыхггэм кыккэ-

Цыфыр кыпхэтыфэ ащ фэдизэу кьапшлэрэп ар зэрэуищыклагьэр. Ау идунай ыхъожьэу зыпхэкыжыкклэ, ицфышлугъэ, илофшлэклагъэ угу къэмыкыжынхэ плъэкырэп. Непэ Дыхъу Аслъанбый кытхэмытыжьми, ащ игугу умышыныр сэ сшъхэкклэ кьезгэкълугъэп. Ар щылагъэмэ, ыныбжэ илъэс 86-рэ хъуштыгъэ. Тхэм джэнэт лъаплэ кьырет.

**ХЪОДЭ Сэфэр.
Юфшлэным иветеран.**

Усаклоу, гупшысэкло-тхэкло инэу Къуекъо Налбий ыцлэ адыгэ шьолъырым имызакъоу, Кавказым ыкли адыгэ лъапэр зынэсыгъэ хэгъэгухэм ащашлэ. Цыфыбэмэ игупшысэ ягунэс, ялъап, ар зымыуасэ цылэп.

Къуекъо Налбий кызыхъугъэр мыгъэ илээс 75-рэ хъугъэ. Тирес-публикэ Къуекъом и Мафэ фэгъэхьыгъэ мэфэклхэр тыдэкли ащызэхашагъэх ыкли ащэклог. Шэклогум и 21-м зэляшлэрэ тхаклом фэгъэхьыгъэ мэфэклэ инэ хъурае гуманитар ушэтынхэмкля Адыгэ республикэ институтэу Т. Кіэрацэм ыцлэ зыхьырым цылагъ. Ащ изэхэцэн-гъэхъазырын институтым литературэмкля иотдел зыпшъэ ифагъэр.

Мэфэклэ инэ хъураер пэублэ гуцылэкля кызылэуихыгъ мы институтым ипашэ игуадзэу, тарихь шлэныгъэхэмкля докторэу ПЭНЭШЪУ Аскэр:

— Непэрэ лофтхъабзэр зыфызэхэтцэгъэ тхаклоу Къуекъо Налбий зыфэдагъэр ябгъэшлэ-жынынэу цытэп, — кылуагъ ащ. — Цыфыр зыфэлажъэрэр къешлэкыгъэ цылэныгъэр кыгурылонэу, зехифынэу ары. Налбий илэпкъ лъэшэу иплъэ-плагъ, игупшысэ фэгъэгъагъ, ащ готэу ежъ илэпкъ дунээ-епллыкля ыпсыхъагъ, ыгу ыгъэ-узыгъ Налбий, бэ цылэныгъэ лушыгъэу хэлъыгъэр. Тыгу илэ зэпытышт, тыгу джыри непи къэдгъэкляжышт, тызэхэгушы-

Налбий студентызэ литературэмкля ытхыгъэ-гъэ шлэныгъэ лофшлагъэр «Адыгэ гуцылэжъ-хэр ыкли ахэм ямэхъан» зыфилорэр къамылогъэ епллыкляхэр, ежъ игу-лытэ кыпкырыкыизэ, хигъащэу кызыэрэио-тыкыгъагъэм Налбий ащ кызыэрэщымыуц-щтым зэрэагъэгъагъэр Абу кылуагъ, лэ-жыгъэшлэ гупшысэкля ушъагъэу зэрилэм ды-ригъэштагъ.

лэжышт. Тызычылагъ, тызэмы-лэгъугъэми. Зыгорэуцтэу сиклэ-лэгъум Налбий зыфэгъэгъээнэу хъугъагъэ зы лофыгъо иныкля; сигумэклэ-епллыкля занкляу кызы-щыслорэ тхыгъэу район гъэзе-тым гъэхъазырыгъэр фэс-хыгъ. Еджагъ ыкли стхыгъэр зымы ясымыгъэхъынэу кы-сылуагъ, плыгъэ шэнкля зы-горэ зэшлопхынэу зэрэщымы-тым гу лъысигъэагъ, ар бэрэ сыгу къэкляжыгъэу хъугъэ.

«Хэт щыца Къуекъо Налбий?!» плөмэ, клэкля дэдэу джэуап бгъотышт — тхэкло ин, усакло, драматург. Джа гу-щылэ зытлөм апкырылпыр зэ-пымыоу зэхафы, зэрагъашлэ Адыгеим ишлэныгъэлэжъхэм, Къуекъом итворчествэ бгъу зэфэшъафхэмкля кыкляхэзэ, къеклялэхэзэ, яшлөшхэр кы-ралотыкых. Ицлыф шыклагъэм, иеплыклягъэм, иусэхэм, ипро-зэ, идраматургие япхыгъэ гу-пшысэхэм, клэлэцлыкля литера-турэм Налбий илахь инэу хэ-лэым, Къуекъом идунай ыкли тидунай зэрэздэлорышлэхэрэм, ипсалъэ зэригъэпсыщтыгъэм — эклэ Налбий итворчествэ кы-зэдырагъэуытэу къэгущыла-гъэх гуманитар ушэтынхэмкля АР-м институт литературэмкля иотдел ипашэу, филологии шлэ-ныгъэхэмкля докторэу Щэшлэ Шамсэт, мы институтым ишлэ-ныгъэлэжышхоу Мамый Рус-лъанэ, литературэмкля отде-

Лэшлэгъуклэхэм ыцлэ щаралощт

лым лоф шызышлэхэрэ фило-логие шлэныгъэхэмкля канди-датхэу Агъырджанэкъо Сим-хъан, Жаклэмыкъо Заримэ, Шэкло Мирэ.

Зэляшлэрэ литературоведэу, критикэу, филологии шлэныгъэ-хэмкля докторэу Шхъэлэхъо Абу инэ хъураем хэлэжыагъ.

Щэшлэ Шамсэт «Налбий Къуекъом идунээепллыкля» зыфилорэ темэр кырилоты-кыгъ. Гупшысэ ин хэлъэу Нал-бий лоф зэришлагъэр, хэбзэ лофым готэу, ежъ ыгу илэпыр лыгъэкляуатэу, адыгабзэм зэрэфэгумэклящтыгъэм, адыга-бзэкли урысыбзэкли зэрэтхэ-щтыгъэм, эклэ мэкляим тегу-клэгъэ тхылъхэу Къуекъом ытхыгъэхэр а эклэмэ ящы-сэу ылытагъ Шамсэт.

«Сыздаплъэрэр ары сшлө-шлагъэр» — ылощтыгъ, ытхыгъ Налбий. Джа шлэгъо шьо пчъа-гъэу зэхэлъым егъэгупшысэ, афэтхэ усаклор — уци, чы-ги, чыгуи, уашъуи, пщэфи, жыбгъи, пси, хи, къушъхы ыгу шызэпэклякы. Къуекъом идунээепллыкля эклэ кыитэ-шлэкыгъэ псэ зыпыт пстэумэ аклэрыт, япхыгъ, ащ пэпчэ ду-наишхом гукля еуцуаллэ, клэ-дэлукы, зэхихырэри, зэхиллэ-рэри гъунэнч. Чыгъ кьутэмэ джашъохэм, нэкляхэм, ахэм апы-тыгъэ пхъэшъхъэ-мышъхъэ да-хэхэр («чэрэз хъущэр ты-дэ хъугъа?») зыдэхъугъэхэм агъэгумэкля гупшысаклор. Нал-бий зыфышылагъэр иусэ са-тыр кызыэрэщылауагъэми Шам-сэт цыфхэм гу лъаригъэагъ. «Сыфэкля цыфым» — ело усаклом. Ащ нахышлоу уимурад къэплон плэклящтэп. Ощ фэдэ

цыфым уфэхыеу ущылэныр арыба анахь гухэлъ зафэр. Налбий мы иусэ сатырклэ, щэч хэлъэп, клэгъэтхы узэфаклоу, узэфэсакъэу, узэклярыплъэу, узэрэлытэу упсэумэ, гъашлэр зэрэпытэщтыр ыкли зэрэдэхэ-щтыр.

Щэшлэ Шамсэт Къуекъом иусэ сатыр чъэпхыгъэхэр илэубытыплэу, «чыгъхэм къа-кляхъэ, щытыхэ зыхъухэкля арых тэ ахэр зытлэгъу-хэрэр» е «тыгъуасэр — тхъапша?» ахэм анэмыкляхэри кыпчыхъэзэ, мыхэр акъыл

«Къэнэтлэхэс чэфхэр» е «Сышлөлэу, сыжъу-гъэтыллыжъ!» зыфило-хэрэр сыда кызыхыгъ-гъэхэр?» плөу, бэрэ узэрагъэгупшысэрэр Мамыйм кыыхигъэщыгъ, Къуекъом итворчэскэ лэжыгъэ лэшлэгъуклэхэм зэранэсыщтыр, зэ-ращытегушылэщтыр, зэрэбэгъэшлэщтыр, ыцлэ зэращымыгъупшэ-щтыр кылуагъ.

закляу зэрэзэхэлъхэм, гупшысэ инкля зэрэушъагъэхэм къате-гушылагъ, тхаклом дунээепллы-кля хэхыгъэ зэрилагъэр кы-ушыхъатыгъ.

Филологии шлэныгъэхэмкля докторэу Мамый Руслъан «Ти-дунай тиунай?» зыфилорэ гупшысэ иныр, Къуекъо Нал-бий ипрозэ епхыгъэ гурышэ-гупшысэ зэфэхьысыжъхэр кы-рилотыкыгъэх. Руслъан кы-луагъ Налбий иилъэскля лофыбэ Адыгеим зэрэцашлагъэр, зэха-

щагъэр зыфэдизыр. Джащ фэд мы мафэр институтми тха-клом ыцлэкля зэрагъэнэфа-гъэр, Налбий пае зэрэзэхэ-хъагъэхэр. Зэкля ытхыгъэхэм осэшлэ афэтшыныр зэрэпэсы-гъэр, ау члым уетлэ къэс зы гъэшлэгъон кызыэрэчлэкляу, Налбий итворчествэ ылачлэ унэсыным пае джыри охътэ, плэлъэ икыу зэрищыклагъэр, тхаклом игупшысэ зэрэкуум, цыф кызыэрэыклом зэхимы-фэу, ымылэгъурэ дунай иныр Къуекъо Налбий ыгу пхыри-щын зэрилэклягъэм ягугъу кышылыгъ. Налбий итхыгъэхэм лъэпкъ фольклоры, эпосыр щымыгъэфэдагъэу зи зэрэхэ-мытыр кылуагъ. Игеройхэм, ипрозэ хэтхэм ацлэхэр — Фэ-нэс, Къунтэбэш, Рэдэд — ошъокъатиблымэ къачихыгъэ-хэм фэдэхэу, ягъэпсыклэ-ха-бзэхэмкли бгъэшлагъо икыухэу зэригъэпсыгъэхэм, тхаклор ащ фэдэ къэтыклэм нэзыгъэсы-гъэм ягугъу кышылыгъ. Тэ тшлэ-рэ шылаклом нэмыкля шылакля зэрэщылэм, къэлөклэ ямышлы-клэхэр Налбий зэрилэхэм къа-тегушылагъ. Тхэкля фэмэ-бжы-маклэхэр — авангардизм, мо-дернизм, магическэ реализм зыфалохэрэм яшэпхъэ-хабзэ-хэм арытэу, итворчествэ шыа-шэ фишыгъэу ылытагъ. Къэ-лөклэ ямышлыклэхэу «Къэнэтлэ-хэс чэфхэр» е «Сышлөлэу, сыжъугъэтыллыжъ!» зыфило-хэрэр сыда кызыхыгъэхэр?» плөу, бэрэ узэрагъэгупшысэ-рэр Мамыйм кыыхигъэщыгъ, Къуекъом итворчэскэ лэжы-гъэ лэшлэгъуклэхэм зэранэ-сыщтыр, зэращытегушылэщ-тхэр, зэрэбэгъэшлэщтыр, ыцлэ зэращымыгъупшэщтыр кы-луагъ.

Зэляшлэрэ шлэныгъэлэжы инэу Шхъэлэхъо Абу Нал-бий ехыллэгъэ псэлъэ фэбэ кышылыгъ. Налбий иклэлэгъу-ныбжыклягъум гу пытэгъэ шыпкыагъэу кызыдыштэгъа-гъэм, къоджэ еджаплэр кы-зеухым, лоф зэфэшъафхэр ышлэхэзэ, апшэрэ еджаплэм зыфигъэхъазыри кызыэрэчлэ-хъагъэм, институтым исту-дентызэ, зыфежъэрэ темэр кызылэуих къодьерэр арымы-рэу, ежъ ишлэныгъэ-акъылкля ащ къеклялэу, дэгъоу гупшысэ гъэлорышлаклом зызэрэфикъу-дыщтыгъэм ягугъу кышылыгъ. Джащ фэдэу, Налбий студен-

тызэ литературэмкля ытхыгъэ-гъэ шлэныгъэ лофшлагъэр «Адыгэ гуцылэжъхэр ыкли ахэм ямэ-хъан» зыфилорэр къамылогъэ епллыкляхэр, ежъ игулытэ кыпкырыкыизэ, хигъащэу кы-зэрэрилотыкыгъагъэм, Налбий ащ кызыэрэщымыуцщтым зэрэ-рагъэгъуцэфагъэр Абу кы-луагъ, лэжыгъэшлэу, гупшысэкля ушъагъэу зэрилэм дыригъэ-штагъ.

Инэ хъураем кышыгушылагъ Агъырджанэкъо Симхъан. Анахъэу шлэныгъэлэжыым ына-лэ зытетыгъэр Налбий итхы-лэу «Адыгабзэм хэт фэлэз?» зыфилорэр ары. Ащ ыкупкля зы-фэдэм, изэхэтыклэ-гъэпсыклэ, сабылхэм, клэлэцлыкля ыгыплэ-хэм ачлэсхэм ыкли ублэллэ классхэм ащеджэхэрэм яадыга-бзэ узэнкыгъэнымкля, ныдэль-фыбзэр шлу ягъэлэгъугъэным-кля ыкли рыгушылэнхэ алъэкляу плугъэнхэмкля мы тхылъым осэ-шхоу илэр Симхъан клігъэт-хыгъ. Ыкъом ипшъэшъэжыы-цыклоу урысыбзэм дихьыхы-рэр, ежъ ыналэ тетэу, адыга-бзэм ащкля зэрэфигъасэрэр къапшлэу, сабыл клэф-пэф да-хэр Налбий итхылъ кыдэхыгъэ усэ цыкляу заулам лупкляу къа-джагъ.

Инэ хъураем илофшлэн лъи-гъэклөтагъ Жаклэмыкъо За-римэ. «Къуекъо Налбийрэ адыгэ драматургиерэ» зы-филорэ гуцылэр кышылыгъ. Дра-матургие жанрэ Налбий ылэ кызыэрэхъагъэр, ащкля лэ-пэлэсагъэу лэклэлъ хъугъагъэр, ипсэсэхэм къахэхыгъэ щысэ-хэмкля кызызехифыгъ.

Гуцылэм илэшыгъэ, илэшлү-гъэ зыпкыныз-лынэ пэпчыкля бэшлагъэу зэхэзышлагъэу шы-тыгъэ Налбий ипсалъэ зыфэ-дагъэм, ар зэригъэпсыщты-гъэм, ежъ игупшысэхэм ате-шыкылыгъэ гуцылэ самэхэр къе-шлэкыгъэу зэрэтхэщтыгъэм къатегушылагъ Шэкло Мирэ.

Къуекъо Налбий кызыхъу-гъэр илээс 75-рэ зэрэхъу-гъэм фэгъэхьыгъэгъэ мэфэклэ зэхэгущылэгъур, ежъ Налбий ышъэхэкля ахэсэу кыпшагъэ-хъоу, тхаклом ипортрет-сурэ-тышхоу дэпкъым кытырыра-

Ащ нахышлоу уимурад къэплон плэклящтэп. Ощ фэдэ цыфым уфэ-хыеу ущылэныр арыба анахь гухэлъ зафэр. Налбий мы иусэ сатыр-клэ, щэч хэлъэп, клэгъэ-тхы узэфаклоу, узэфэ-сакъэу, узэклярыплъэу, узэрэлытэу упсэумэ, гъашлэр зэрэпытэщтыр ыкли зэрэдэхэщтыр.

гъадзэрэр къэгущылэщтым фэ-дэу, зэпыгъэщэгъэ-зэклялы-клоу, къаломэ ашлөигъор зэрэ-бэр мыгъуащэу клягъэ. Джы-ри зы зэхэхэ сыхъатыпэкля пстэури тхаклом дэгущылагъэх, тегущылагъэх. Итворчэскэ лэ-жыгъэ, чыгъэшлэу папкляу уахъ-тэм кыгъэклясыжъэу, кытклэ-хъухъэрэ лэужхэм зэранэсы-щтыр, Къуекъо Налбий игу-пшысэ лэшлэгъуклэхэм зэра-штэщтыр а пстэумэ пшлөш агъэхуштыгъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

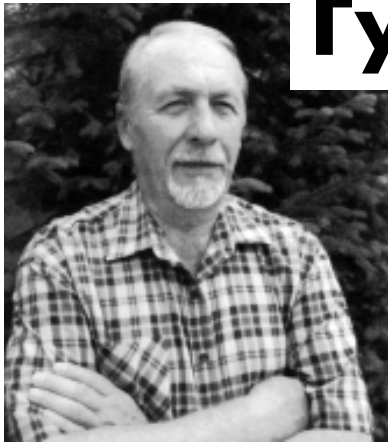
Адыгэ Республикэм иза-служеннэ журналист.

Сурэтхэр авторым тырихы-гъэх.

ТХЫЛЪЫКІЭХЭР

Гупшысэр зэпыурэп

Цуамыкьо Долэт иусэ тхыльыкляу «Послекнижие» зыфилорэр Адыгэ республикэ тхыль тедзаплэм пчъагэмкля 300 хъоу кышдыэккыг. Долэт мыр иящэнэрэ тхыль. Ытхыхэрэр классическэ усэкля шапхэм илээу гъэпсыгъэх, урысыбээр илэры-фэгъу. Усэхэм гупшысэр ащытыргъуагъ, ипычы-гъо пэпчъ лэпкля-ляпкля ыкля псынклэ, гушылэр еклоу, мэхъанэ икыу хэлъэу егъэфедэ.

Цуамыкьом итхыльыкля ыпэ-кля кыдыэккыгъэхэм адэтхэм ащыщхэри, ыусыгъаклэхэри кыдыэккыгъэх. Долэт ипозэие лъапсэу илэр шылъэгъур, гъа-

шлэм епхыгъэ гупшысэхэр арых. Игульыт-гурышэ кызэрихъэу иамал-кыулай кызфегъэфедэ, игупшысэ гъэшлэгъонэу зереусэи. Зэпыщыт-зэпэшлуклоу, нэры-мыльгъэу зэпеуабэу шылэныгъэм хэлъым авторым лыуз

рагъэшлэу, бгъэлъачлэм шы-зэтыришлэрэм ибагъэ ымы-гъэгупсэфэу зэрэтхэрэм ишы-хъат усэ пшы пчъагъэу тхы-лым кышдытыгъэр.

Шлэныгъэлэжъ инэу, литера-туровед-критикэу Щэшлэ Каз-

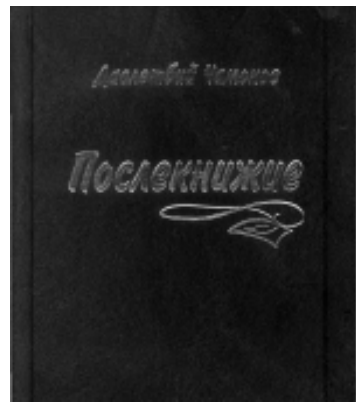
бек игушылапэу «Поэт божьей милостью...» зыфилорэм сбор-никир кызылэуехы.

Цуамыкьо Долэт мыусэмэ ымыльэккыныу зышлэрэр шы-лэныгъэм ригъэшлыгъэ гузэхэ-шлэ мыуыхыжыр арэу зэрэ-щытыр Щашлэм хегъэунэфы-кы, илээсыбэ лофшлагъэм — тхэн-усэным, — лэпэлэсагъэр кызырэдэккылагъэри клэгъэтхы.

Усэкля чъэпхыгъэр цыфы-бэмэ зэрэтеклэрэр ижыкыащэ пэпчкля дунаишхор зэрэщытэу зэхышлэу ыкля зэригъафэу, ху-рэр-шлэрэ пстэумэ ыгу ахэгъэчэ-рэгъуагъэу зэрэщылэр арыба. Долэт иусэхэм, итхыльхэм шы-лэныгъэр уанэлу кырагъэуцо кыодыерэп, кыбгурагъало. Джа-ры анахъэу усаклом уасэ кье-зытырэр.

Цуамыкьо Долэт урысыбзэкля матхэ, акылымрэ шхъэмрэ зызэрэубытырэ ныбжыым пы-тэу зэриуцагъэр гъуащэрэп, гупшысэм ыгъэгупсэфырэп, ар кыэкля, зэпыурэп.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

ТХАКИОМ ИЕПЛЪЫКИ

Тыадыгэжъыба?

Силахылы ипсэогъу нысэ ныб-жыккылым пшашлэ кызылэфхъум, Анжела фиусыгъэти, адыгацлэ фиусыгъэмэ нахышлугъэу зы-фыхэсэгъэпсым, кысылуагъ: «Хэт джы адыгэ цлэ хъоккыгъэ кыхъашхохэр зыусыжхэрэр?»

Ары, ащ кысылуагъэр шыгъэ-зыегъуай, джы адыгацлэ, ана-хъэу бзылфыгъэхэм, афаусы-жыырэп плэми хушт. Урысы-цлэхэм джы кыащыуцужхэр-рэп, Европэм шыпсэурэ цыф лъэпкхэм ацлэхэр зыфаусы-хэрэр бэ хуыгъэ. Диана, Анетта, Азида, Рената, Эллиана, Раси-та, Джульетта, Аида, Рузана, зэккля кыппчын хуымэ, списокэ кыхъэ хушт, ахэр зыцлэхэу адыгэ пшашлэхэу, бзылфыгъэ ныбжыккылэхэу узэрихыплэрэр бэ.

Сэ слорэп ижыккля адыгэхэм аусыштыгъэ цлэ кыхъэшхохэу Хъаджхъан, Чэбэхъан, Мин-хъан, Гуклэхъан зыфэллоштхэм афэдэхэр непи кыхъуыгъэккля цыккылхэм афаусынхэу. Ахэм афэдацлэхэр неперэ шылаккым диштэжыхэрэп. Ау цлэхэу зигу-гъу кысшылгъэхэм анахъ лаеха адыгэ бзылфыгъацлэхэу Нэф-сэтыр, Дэхэнагъор, Хъарыетыр, Зарэр, Нэфыр, Джэнэтыр, Асые-тыр..? Бэ, бэ ахэм афэдэ цлэ дахэу тилэр.

Хуылфыгъэхэм афэгъэхъы-гъэмэ, адыгацлэ зыфамыусыжы-рэр маклэп, ау шыпккэ, уры-сыцлэхэр ары нахъ, Европэм шыпсэурэ цыф лъэпкхэм ацлэ

афаусыгъэу узэрихыплэрэр бэп. Урысыцлэхэу Вячеслав, Ста-нислав, Альберт зыфэллоштхэм анахъ лаеха адыгацлэхэу Му-ратыр, Айдэмырыр, Алкхэсыр, Бисланыр, Къамболэтыр, Къэп-ланыр..?

Ар зы шысэ. Тызэрэадыгэр зышыгъупшэхэрэр бэ зэрэху-рэм ишыхъатэу нэмыкк шысэ-хэри кыпхынхэ плэккышты.

Тилъэпкэ утеуклытыхъанэу шытэп. Лъэпкэ дах, лъэпкэ луш, шэн-зэхэтыккля дахэхэр хэлъых. Ар кыралотыккляу Европэ хэ-гъэгухэм кыарыкыгъэ цыф гъэ-сагъэхэу ижыккля кытхыхъэ-щтыгъэхэм кыатхыжыгъэу шы-лэр бэ. Анахъэу клэгъэтхырэр тибзылфыгъэхэм ядэхэагъ, яшлырытыгъ, тыхулыфыгъэхэм ялыблэнагъ, адыгэ шыуашэр лъэшэу кызырэккыурэр, шэн-зэ-хэтыккля дахэхэу тхэлъхэр агу зэрэрихыхэрэр ары. Тижы-хэр еджагъэу, гъэсэныгъэ зэрагъэгъотыгъэу шымытхэми, зэрэакылышлэхэр кызылоты-кыхэрэри тхыгъэхэм кыахэфэх. Ахэм узяджэрэм узэрэадыгэм урэгъушхо.

Ау, гухэккыми, тилъэпкэ шэн дахэу хэлъыгъэхэм ащышэу члэтынагъэр бэ. Илээсэу тешлэрэ пэпчъ ащ хэмыхъомэ, хэккырэп. Ар агу кыеоу тилъэпкэ ицлф гъэсагъэхэм «зыккытхлэжыным игъо хуыгъэ» зыфэллошт мэхъа-нэр клоцылъэу амаккэ кыалэ-тыгъ. Ахэр макуох: «О, мардж,

тыбзэ члэтэшъумыгъан, бээр зы-ккыдырэм лъэпкыри шылэжы-штэп. Адыгагъэр, адыгэ шэн дахэхэр тэжыгъэгъэлъаплэх!»

Зы лъэхъан, Совет хабзэм тетыгъор зылыгъым, лъэпкыым абзэ мэхъанэ хъатэ рамыты-жъэу, СССР-м шыпсэурэ цыф лъэпкэ пстэуми зы бзэ ялэн,

Тилъэпкэ утеуклытыхъанэу шытэп. Лъэпкэ дах, лъэпкэ луш, шэн-зэхэ-тыккля дахэхэр хэлъых. Ар кыралотыккляу Евро-пэ хэгъэгухэм кыары-кыгъэ цыф гъэсагъэ-хэу ижыккля кытхыхъэ-щтыгъэхэм кыатхыжы-гъэу шылэр бэ.

урысыбзэккля гушылэнхэ фаеу алоу кыаублэгъагъ. Щэч хэ-лъэп ащ иягъэ кызырэккылагъэм. Ялэпкыбзэ кырамыдзэжъэу адыгэхэм кыахэккырэр бэ ху-гъагъэ. Дэгъоу кыэсэшлэжы Тэхутэмыкыуае шыпсэухэрэм (ащыгъум а кыуаджэм Ок-тябрьсккля еджэщтыгъэх) якла-лэхэр адыгабзэккля еджаплэхэм ашарамыгъэджэжынынхэм клэлэ-лэхэу Москва зэрэтхэгъагъэхэр. Ары зэрэхуыгъагъэри, хэкум ит еджаплэхэм адыгабзэм ащыра-мыгъэджэжъхэу хуыгъагъэу плэ-ми ухэккыштыгъэп. Адыгабзэм изэ-гъэшлэн фэгъэхыгъэу урок пчъа-гъэу тхыамафэм кыахэккырэр

мэккля дэдагъ, а урокыри нэмыкк предметкля зэблахъоуи шэн кыа-штэгъагъ.

Якклялэхэм адыгабзэр амышлэ-ми хуыгъэу ны-тыхэм ащышлэбэм алытэщтыгъ. Алоштыгъэр Пшызэ е Лабэ узэриккляу адыгабзэр мэккыдыжъэу, зыккы кыамып-шъхъапэщтэу ары. Урысыбээр дэгъоу ашлэмэ, еджэгъэшхо хуштыгъэу алытэщтыгъ. А еплы-ккэр адыгабзэм фызылэхэр джы-ри ны-тыхэм мымаккляу ахэтых.

Бзэ зэфэшхъафыбэ пшлэныр дэеп, ау уиныдэльфыбзэ умы-шлэныр тэрэзыхэп. Ары шхъа-ем, яни яти адыгэхэу, якклялэ-хэм адыгабзэ амышлэу, ана-хъэу кыалэхэм ащыпсэухэрэм, ахэт хуыгъэр маклэп. Кыуаджэм кышыхыгъэхэм, шапкыгъэхэм ащышхэр телевизорымккля кыэ-гушылэхэ зыхуыккля гур агъэ-ккыды.

Якклялэхэм адыгабзэ амышлэ-ми хуыгъэу зылыгъэрэ ны-ты-хэр лъэшэу хэккыо. Якклялэхэм апэ кыэтыр, шылэныгъэм сэнэ-хъатэу кышыхахыштыр кыэшлэ-гъуае. Адыгабзэ умышлэу сы-дэуштыгъэу адыгэ тхаккля, адыгэ шлэныгъэлэжъ, оредыло, артист, композитор ухуы, адыгабзэккля кыдыэккырэ гъэзетхэми, тхыль-хэр кыдыдзыгъэккырэ лофшлэ-плэми, телевидением, радио-м лоф ащыпшлэн плэккыштыгъэ?

Адыгабзэр амышлэщтыгъэмэ, а сэнэхъатхэмккля зыцлэ чы-жъэу лугъэхэр тилэнхэ ыльэккы-штыгъэп. Гушылэм пае, тхаккля-хэу Ккэрэщэ Тембот, Мэщбэшлэ Исхъакъ, шлэныгъэлэжъхэу лэ-шъхъэмэфэ Даутэ, Шхъэлэхъо Абу, Щэшлэ Казбек, нэмыккхэри адыгэ шьолпырым имызакъоу,

Темыр Кавказыми, нахъ чы-жъэуи, Москва нэсэу, ары па-ккыош, лэккыб хэгъэгухэми ащы-зэлъашлэх. Джащ фэдэу нэмыкк сэнэхъатхэмккля зыцлэ алэты-гъэу тилэр маклэп. Ар кызы-дэхъун зыльэккыштыгъэу адыга-бзэр зэримышлэрэр пэрыохуы зыфэхъунхэр ныбжыккляхэм кыазэрэхэккыштым щэч хэлъэп. Ар ны-тыхэм кыдалытэмэ, нэужым клэгъушлужыштых.

Шэн дахэба уижъ бгъэшло-ныр, лытэныгъэ фэлшыныр. Ау, гухэккыми, ар хъатэу кызы-мыдзэжъхэрэр тиныбжыккляхэм мымаккляу ахэтхэ хуыгъэ. Анахъ гумэккыгъохэм ащыщ тибзыл-фыгъэ ныбжыккляхэм зэрэадыгэр зышыгъупшэжыгъэхэр, телеви-зорымккля кыагъэлъагъохэрэм аккырыплхэзэ, емыккы локкля-шылккляхэр кызыхафэхэрэр ахэт-хэ зэрэхуыгъэр. Алорэр дунэе цивилизациям дехыхыхэу ары, ау сыд фэдэ ушхъагъу шылэ-ккы, уильэпкэ ишэн-хабзэхэр члэунэхэ хуштыгъэ.

Ащ фэшпыпккэу цыф лъэп-ккэу шылэр маклэп. Мары Япо-ниер анахъ цивилизованнэ хэ-гъэгухэм ащыщ, ау ялэпкэ шэн-хэр зэрэчламынагъэхэм ягугъу кыашлэу бэрэ зэхэпхышты. Ты-зэрэадыгэр тэри тцымыгъу-пшэмэ, тилъэпкыи егъашлэм шы-лэшт. Ар ны-тыхэу, нэмыккхэу лъэпкыым ишэн дахэхэр хъэтэ-пэмыхъ зышыхэрэм, ыбзэ зы-мыгъэлъаплэхэрэм кыагурылоу, зыкыашлэжъхэу яхэккыонгъэхэр дагъэзыжынынхэм фэгумэккыхэмэ, сэ шхъэккля инэу сафэрэзэшт. Ар зигопэщтыр сэ симызакъоуи кыысшлэшлэ.

ПЭНЭШЪУ Сэфэр.

Язэныбджэгъуныгъэ зэфыщагъэх

Муниципальнэ гъэпсыккля зилэ «Тэхутэмыкыое районым» гъэсэныгъэмккля игъэлорышлэплэ мы аужырэ лъэхъаным зэккляпкылоу лофтхъабзэхэр ыгъэцэкклягъэх. Ахэр анахыбзэу зыфэгъэхыгъэ-хэр ныбджэгъуныгъэр, зэккыошныгъэр, культурэр, зыккыныгъэр, мамырныгъэр арых.

Бэмышлэу район гупчэм шы-ккылагъ цыф лъэпкэ зэфэшхъаф-хэм якультурэ фэгъэхыгъэгъэ фестиваль. Мы лофтхъабзэр зэ-рэккыорэм епллынхэу культурым и Унэ кыеккылоплагъэхэми, район администрацием иллыккылохэми, жюрим хэтхэми агу рихыгъ фестивальр зэрэзэхэщагъэр ыккля осэшхо ратыгъ.

Ащ хэлэжыагъэх зэккля гурыт еджаплэхэм кыарыкыгъэ еджа-ккыохэр: еджэплэ инхэм нэбгы-рэ тфырытф, еджэплэ нахъ цыккылхэм нэбгырэ шырыш. Ахэм ачлэс цыф лъэпкэ зэфэ-шхъафхэм ялытыгъэу а пчъа-гъэхэр зэхэккылахэуи хуыгъэ.

Фестивалым хэлэжыагъэх адыгэхэр, урысхэр, туркменхэр,

украинцэхэр, корейцэхэр, тад-жикхэр, азербайджанхэр, кыэн-дзалхэр, дагъыстанхэр, гурдж-хэр, чечэнхэр, узбекхэр, бело-русхэр, ермэлхэр, ингушхэр, тыркухэр, сирийцэхэр ыккля мол-даванхэр. Сценэм кытхэхъэрэмэ ялэпкэ шыуашэхэр ащы-гъыгъэх, яшэнхэм, хабзэ афэ-хуыгъэхэм, язеккылэ-шыккляхэм атетхэу зеккыштыгъэх. А зэ-пстэур кыеккылоплагъэхэм лъэшэу ашлогъэшлэгъоныгъ, бэрэ лэгу афытеуагъэх, зэрифэшъуашэу агъэклотэжыгъэх.

Ежъхэр кызыыхэккыгъэ лъэпкхэм, яхэккужъ, ятарихъ, якультурэ, ящылэккля-псэуккля, абзэ адрэхэм афэмыдэу зэ-

рэщытхэр, зэрэтеклэхэрэр, шы-ккля-гъэпсыккля шхъафэу ялэхэр кызылэуахынхэр, цыфэу яплы-хэрэм альагъэлэсынхэр хэла-жыкхэрэм ягухэлъ шхъалэу шы-тыгъ.

Жюрим хэтыгъэхэми, цыфэу яплыгъэхэми зэдаштэу хагъэ-унэфыккыгъэ фестивалыр гъэ-шлэгъонэу, плуныгъэ мэхъанэшхо илэу зэрэкуагъэр, еджапкыохэм пшъэрылэу ялэхэр зэрагъэцэ-кклягъэр.

Фестивалыр гушлогъо зеха-хъэу шытыгъ, цыфыбэ зэфы-щагъ, лъэпкэ культурым и Гуп-чэ зэрифэшъуашэу, гур фа-ккылоу, мэфэккля фэшлэу гъэккырэ-кклягъагъэ. Гупчэм изал тысы-

плэ нэккля илэжыгъэп, цыфыр члэзыгъ.

Гулэт оредхэм, кыашхэхэм, гушхонгъэ зыхэлъ усэхэм мэф-эккыр кыагъэдэхэагъ, кыагъэ-баигъ. Мэфэккыым хэлэжыагъэ-хэми, цыфэу кызылэуагъэхэми зыккыныгъэ кыахильхъагъ, язэ-ккыотныгъэ лъэлэсэ пытэ ыдзы-ным фищагъэх, зы хэгъэгъоу зы-щыпсэухэрэ Урысыешхор зэ-ряунэр, ар пстэуми шлу дэдэ альэгъун, агъэдэхэн, кыахуымэн зэрэфаер клэгъэтхыгъ.

Зырызхэр фэсаккыпэхэзэ клэлэцыккылхэм ящыгъынхэм ате-лабэщтыгъэх.

Фестивалыр сыхъатищ фэди-зэрэ ккылагъэ, зэккля ащ хэлэжы-гъэмэ щытху тхыльхэр, шлу-хъафтынхэр аратыгъэх.

ХЪУШТ Щэбан.

Ныдэлъф макъамэхэм ялъагъу

(Урысые Федерацием инароднэ артистэу, композиторэу Нэхэе Аслъан игукъэкълъжэхэм ащыщэу шэклогум и 20-м кыхэтыутыгъэм кыкълъэкълъ).

Ау, зэрало хабзэу, цыфы-шухэри мы дунаим тетых. Ахэм ащыщых зылапэ кысфэзыщэ-игъэхэ Даур Мурат, Пэнэшъу Руслъан, Елена Смирновар. Юфшлэн бэрэ сызылэхъу нэуж ахэм игъо кысфальэгъу культурэм иеджаплэхэм яметодическэ кабинет идиректор лэнатлэ сылухъанэу. Ащ нэужым, охътэ тлэкълэ тешагъэу, Адыгеим икомполиторхэм ясекция итхъаматэу сыхадзыгъ. А секцием хэтыгъэхэр самодетельнэ комполиторхэр ары нылэп, лэнатлэри ахыщэ пымылэу згъэцаклэщтыгъ.

Шыпкъэ, методкабинетым идиректор лэнатлэ ащ фэдизэу сыгу еклуштыгъэп, ау пшъэдэ-кыжъ ин хэлъэу ар езгъэжъагъ, клэлэцылкълэ музыкальнэ еджаплэхэр мылкъуклэ зэрэзетгъэп-сыхъагъэхэр нахышлу шыгъэным сьдэлэжъагъ. Сэ сигукъэкълэ сэнэушыгъэ зыхэлъ клэлэ-цылкълэхэм апае республикэ гимназием музыкальнэ еджаплэ кышцызэлъахыгъагъ, джащ фэдэу къуаджэу Гъобэкуайи, къалэу Мыекъуапи ащ фэдэ еджаплэхэр къащызэлъахыгъагъ, политпросвещением и Унэ зычлэтыгъэм музыкальнэ еджаплэу N 1-р джы непи кызнэсыгъэм щэлэжъэ.

Лъэпкъ макъамэхэм атэгъэп-сыхъэгъэ фортепианнэ произведениехэр зьдэт тхылъ клэлэ-цылкълэ музыкальнэ еджаплэхэм апае кыдэзгъэкълэ. Гъэшлэгъоныр творческэ Юфшлэхэм ащыщэхэм а тхылъым гомылэ еплъылкэлэ зэрэфырялагъэр ары. Лъэпкъ материалыр зэрэзгъэфедатгъэм пачае а пьесэхэр автор усэхэклэ плытэн плэкълэщтымылэкълэщтым илофыгъо къуцугъ. Специалист-музыковедхэр сипьесэхэм язэхэфын кыхэзгъэлэжъанхэ фауэ хъугъэ. Шыпкъэ, лъэпкъ макъамэхэр згъэфедатгъэхэм, а произведениехэр сәсиехэу зэрэщытхэр къагъэшыпкъэжъыгъ. Профессиональнэ комполиторэу сызэрэщытым, академическэ гъэсэныгъэ ыкълэ ищылкълэгуэ музыкълэныгъэ шлэныгъэхэр зэрэсйлэхэм къахэкълэу фольклорыр сыусыгъэхэм ащызгъэфедэным ифитыныгъэ сылагъ.

Лъэпкъ комполитор шыпкъэу сьдэуштэу ухъун плэкълэщта уитворчествэ фольклорыр щымыгъэфедэмэ? Глинкэ, Стравинскэм, Чайковскэм, Римский-Корсаковым, Мусоргскэм афэдэ комполиторхэм лъэпкъ макъамэхэр ренэу агъэфедэщтыгъэх. Аужыпкъэм лъэпкъ музыкэм щыщ пычыгъохэр аусыгъэхэм къащатыштыгъэх.

Бэмэ зэралытэрэмклэ, урыс е кыкълэплэ макъамэр пшъэнышъ, адыгэ гушылэхэр хэбгъэуцохэмэ, адыгэ ордэ шылэ хъунэу ары. Ау ар тэрэзы-хэп, музыкэм фемыджэгъэхэу, комполитор хабзэу шылэхэм ащымыгъуазэхэр ары нылэп ащ фэдэ еплъылкълэхэр къахэзы-тлупшыхъэхэрэр.

Шыпкъэ, цыф жъугъэхэм симэкъамэхэр алъылэсынхэу сыфай. Лъэпкъ купкълэшхо илэу, зэклэ цыф лъэпкъэу шылэхэм алъылэсэу сифошлагъэ хъуным пачае сфальэкълэщтыр зэклэ сәшлэ. Художественнэ шлуагъэ зилэ произведениехэр кызырэклэхэу щытхэп, шылэныгъэм фэдэу ахэри хыллэх. Непэрэ шылакълэу тызэсэжъыгъэм тлэкълэ нэмылэми зытэплэтыкълэ фае ахэм уядэ-луным пачае. Музыкэм едэлурэм икъоу ар кыгурымылуагъэми, ыгу лъымылэсынэу хъурэп. Ау хэти фитыныгъэ ил ар ыгу рыхъын-рымыхъынымклэ. Сэ лъыгъэклэ зыми ар езгъэштэнэу сыфаеп.

РСФСР-м икомполиторхэм я Союз и Краснодар организацие изэхэсыгъохэм сахэлажъэ-щтыгъ, ахэр бэрэ сыусыгъэхэм ядэлущтыгъэх ыкълэ атэгущылэщтыгъэх. Илъэситлу зытешлэ нэужым комполиторхэм я Краснодар союз игъэлорышлэплэ СССР-м икомполиторхэм я Союз саштэнэу игъо афильгъугъ. Ащ уаштэным пачае бэ зэпыпчын фэягъэр, уипроизведениехэр кылахынхэ, ахэм рецензиэ къаратын, атэгущылэнхэ, нэужым СССР-м икомполиторхэм я Союз игъэлорышлэплэ изэхэсыгъо шаухэсынхэ фэягъ.

Грузием икъэралыгъо консерваторие иректорэу С. Ф. Цинцадзе ирекомандациехэр, джащ фэдэу гъурдж комполиторхэм жанрэ зэфэшьхъафхэм арылхэу стхыгъэхэм къараллагъэхэр, оперэу «Раскаты далекого грома» зыфилорэр ушэтэкълэ шъхъафитхэм рецензиэ къаратыным пачае алэкълэзгъэхъагъэх. Ахэр зэклэ аушъэфыштыгъэх рецензиэм зыми иягъэ римыгъэкълэным пачае. 1985-рз илъэсым гъэтхэпэм и 21-м комполиторхэм я Союз игъэлорышлэплэ исекретариат изэхэсыгъо щылагъ, Родион Щедриным тхъамэтагъор ащ дызэрихъагъ. Зэхэсыгъом къеклоплэгъагъэх зэлъашлэхэр комполиторхэу М. Таривердивыр, Л. Лядовар, Ю. Саульскэр, Э. Колмановскэр, А. Пахмутовар ыкълэ нэмылэхэр. Зыкълэныгъэ ахэлъэу зэдаштэгъэ унашъом тетэу СССР-м икомполиторхэм я Союз сыхагъэхъагъ. Бэ темышлэу билетри кысатыжъыгъ, организацием пэщэныгъэ дызэзыхъэщтыгъэ Тихон Хренниковым ылапэ ащ клэдзжыгъагъ.

Сищылэныгъэкълэ мэхъанэшхо зилэ хъугъэ-шлагъэу ар щытыгъ.

Ау Адыгеим имузыкальнэ общественностклэ а хъугъэ-шлагъэм ащ фэдизэу мэхъанэ илагъа? Зэрэсшлэшлэрэмклэ, илагъап. Ау щыт нахъ мышлэми, Адыгеим икомполиторхэм я Союз — профессиональнэ организацие зэхэщэгъэным пачае сфальэкълэщтыр зэклэ сшлагъэ. СССР-м икомполиторхэм язэ-

фэсэу 1985-рз илъэсым шылагъэм сырилкълэуагъэти, сыкълэ-зыщэгущылэм къахэсплъхъагъ СССР-м икомполиторхэм я Союз и Устав зэхъоклыныгъэ фашынау. Зэрэщытыгъэмклэ, СССР-м икомполиторхэм я Союз хэтэу нэбгырий нэмылэми ямылэ зыхъуклэ, чыплэхэм профессиональнэ союзхэр ащызэхэщэуштыгъагъэхэп. Зэфэсым ыналэ тырезгъэдзагъ зипчъагъэкълэ маклэ хъурэ лъэпкъхэр зэрэщылэхэм ыкълэ профессиональнэ специалистыбэ ахэм зэрямылэм, ау ежъхэм ятворческэ союзхэр зэхачэнхэм ифитыныгъэ ахэм зэрялэм.

Джащ тетэу игъо афэсплъгъугъ пэублэ организациехэм ахэтын фаехэм япчъагъэ 5-м нэсэу кышцагъэкълэнэу. Делэгатыбэмэ кызыдрагъэштагъ ыкълэ зэфэсыр клэзэ СССР-м икомполиторхэм я Союз и Устав сиелпкълэ тетэу зэхъоклыныгъэхэр фашыгъэх.

А илъэс дэдэм Темыр Кавказым икомполиторхэм я Союз ипленум Мыекъуапэ щызэхачэным къесэгъэзэгъых. Адыгеим имузыкальнэ культурэкълэ тарихъ мэхъанэ зилэ хъугъэ-шлагъэу ар щытыгъ. Осетием, Дагъыстан, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым, Ставрополь, Краснодар ыкълэ Москва къарыкълэгуэ профессиональнэ комполиторхэр апэрэу Мыекъуапэ кышцызэрэугъоигъэх. А зэхэхъэшхом тхъамэтагъор дызэзыхъагъэр журналэу «Советская музыка» зыфилорэм иредатор шъхъалэу Юрий Коревыр ары. Зэклэ делегатэу къеклолагъэхэм тикомполиторхэм аусыгъэхэм нэлъасэ зафашыгъ. Адыгеим икомполиторхэр хэлажъэхэзэ концертхэри къатыгъэх. Гупчэ прессэм а пленумэу шылагъэм фэгъэхыгъэу хэутыгъэ гъэнэ-фагъэхэри кыхъагъэх.

Клэкълэу къэплон хъумэ, ащ кышцэгъэжъагъэу ситворческэ Юфшлэн гъэхъагъэ хэлъэу лъыкълэуатэ хъугъэ. Къэбар жъугъэм иамалхэм сигугъу къашлэу рагъэжъагъ, Москва, Орджоникидзе, Налщык, Краснодар ыкълэ нэмылэхэм сакъышыгущылагъ.

Зэгорэм Краснодар музыкальнэ училищым изал концерт кышцыттыгъагъ музыкантхэу В.

Хоршевыр, зэшыпхъу Николаевхэр тигъусэхэу. Ащ къеклоплэгъагъэх клэлэегаджэхэри студентхэри. Концертыр аублэным ыпэкклэ адыгэ музыкэм фэгъэхыгъэу, сә сфэгъэхыгъэу, непэкклэ урысые лъэгаплэм тынэсыным пачае тшлэхэрэм афэгъэхыгъэу къафэслотатгъ. А пстэури тикъэгъэлэгъонклэ къэдгъэ-шыпкъэжъыгъ, цыфэу къеклоплэгъагъэхэри лъэшэу кытфэрэзагъэх.

Шыпкъэр плоттмэ, гъэхъагъэу сшыхэрэр зыгу фэмыштэхэрэр сифошлэгъухэм ахэтыгъэх. Сә сапэкклэ комполиторхэм ясекция итхъаматэу щытыгъэ комполиторым ыгу римыхъыхэрэм афэгъэхыгъэ тхъаусыхэ тхылхэр мыпшыжъэу ытхыштыгъэх. Сәч пачае хэку гъэцэкклэ коми-тетым культурэмклэ и Гъэлорышлэплэ ипартийнэ организацие фигъэхыгъэ тхъаусыхэ тхылъым мырэуштэу ритхэгагъ: «Нэхайм зэкклэ ылэ рильхъанэу фежъагъ, ежъ ышъхъэ пачае закълэ нылэп Юф зыфишлэрэр. Искусствэмклэ зэрарышхо ар мэхъу. Ежъ ычылпэкклэ нэмылэхэм музыкэр атхы, гъэсэныгъэу илэри нэпцлэу щыт».

А тхыгъэр зэхэлъэшъуагъэу, шлоуе щытыгъ. Аужыпкъэм сифошлэгъу нэпцлэу щытхэу кышцилоштыгъ. Сә коммунистэу зыкълэ сышцыгъэп, партийнэ организациеми сыхэтыгъэп, ау щыт нахъ мышлэми, культурэмклэ Гъэлорышлэплэм ипартийнэ организацие изэхэсыгъо а тхъаусыхэ тхылъым щытегушылагъэх. Партийцэхэр зыгорэ зрагъэп-щынэщтым дэгълэщтыгъэх. Аужыпкъэм синыбджэгъухэу а организацием хэтыгъэхэм зи къалуагъэп, кыскъоуцагъэхэп. Зэкклэри дэгъоу сәшлэх, ау ацлэ къызклэсымылорэр Тхъэм зэкклэ къелъэгъушъ, зэхифыштышъ ары.

Сьдэу щытми, сищылэныгъэ джыри зы гумэкълэгуэ шъолъыр хылълэ кыхэхъагъ. Юф сшлэ-нымклэ, музыкэр стхынымклэ ащ изэрар къаклоштыгъ. Ары сиджэгъогъухэри зыфэягъэхэр. Сфатхыштыгъэхэр шыпкъэу кычлэкълэгуагъэхэмэ, документхэр нэпцлэу щытыгъэхэмэ, хъапсым сызэрэчлэгъэтихъащтыгъагъэм уехъырэхышъэжъынэу щытэп, ситворчестви ащ щысылухыштыгъагъ.

Уплэкълэуныр пшъэрылэ зыфашыгъэ прокурорыр ишыпкъэу Юфым ыуж ихъагъ. Зэкклэми апэу ащ кызыщыригъэжъагъэр школыр кызырэссыу-хыгъэр къэзыушыхъатырэ аттестатыр ары. Архивым кылахыгъэр зэкклэ ауплэкълэгуэ, аттестатымрэ ведомостхэмрэ арытхэр зэкклэ зрагъэпшэжъыгъэх, ушэтынхэр ссызыхыгъэгъэ клэлэегаджэхэм къяджагъэх. Ахэм сынэгуклэ сашлэмэ, ушэтынхэр слахыгъэмэ зрагъэшлагъ, алапэу клэдзжыгъэгъэхэри ауплэкълэгуэ. Ащ нэужым культурэмклэ институтэу Краснодар дэтымрэ Тбилисскэ консерваториемрэ уплэкълэуным епхыгъэ упчлэхэр афагъэхыгъэх. Зэкклэ дипломхэр зэрэтэрэхэмклэ джэуап къаратыжъыгъ.

Ащ фэдизым даклоу Краснодар ипартийнэ организацие уплэкълэуны Юфшлэгъэхэр зэшлуиштыгъэх. Синыбджэгъухэри, синалуасэхэри, синахылхэри кэхъуштыр амышлэу клэу-ухым ежэщтыгъэх.

Партием ихэку комитет исекретарэу Юф зышлэщтыгъэ сикъоджэгъум дэжэ зэгорэм сычлахыи еслуагъ сауж ригъэкълэныхэу, рэхатэу творчествэм сыпылбыным иамал кысаригъэтынэу. Илъэсрэ ныкълорэ документхэм яуплэкълэуны зыпэлъхэм нафэ кэхъуагъ нэпцлэ гори ситхылхэм зэрахэмытыр. Ащ фэгъэхыгъэу кызыфэсэлуатэм мары джэуапэу кысытитыжыгъагъэр: — Зи бгъэшлэгон хэлъэп.

Тэри тауплэкълэу. Лажъэ уимылэмэ, зэкклэ зыпкъ иуцожышты.

Адэ а уахътэм псауныгъэу, кълэуагъэу, уахътэу згъэклодыгъэр зыми кызыэрэдимылытыгъагъэр?!

1987-рз илъэсыр, «перестройкэлэ» заджэхэрэм иятлонэрэ илъэс, клэщтыгъэ. Ушэтыншхо зэпысчыгъ, ау сыкълэзэкклэуагъэп. Профессиональнэ союз зэхэщэгъэным скълэуагъэ зэкклэ фэгъэлорышлэнэу тесыубытагъ. 1990-рз илъэсым лъэпкъ орэдымклэ ансамблэу «Ислъамыер» филармонием щызэхэсчэнэу сырагъэблэгъагъ, ау ащ фэгъэхыгъэу шъхъафэу къэслотэшт.

СССР-м икомполиторхэм я Союз хэтын фэе нэбгырэ пчъагъэр Адыгеим илэ зэрэхъугъэм кыхэкълэу творческэ союз зэхэщэгъэным юридическэу иамал шылэ хъугъагъ.

Ащ фэдэ союз Адыгеим щызэхэпшэныр Юф мыпсынклэу кычлэкълэгуэ. Зэкклэми апэу пленум зэхэщэгъэн, союзным хэтышхэм ятворчествэ къэгъэлэгъогъэн, зэхэщэн Юфыгъо гъэнэфагъэхэри зэшлэхыгъэнхэ фэягъэ. А лъэхъаным ехъуллэу СССР-м икомполиторхэм я Союз аштагъэу нэбгыритф тызэрэхъуштыгъэр. Уставым кызыэрэдилытэрэмклэ, чыплэ организацием изэхэщэнклэ а пчъагъэр икълэуныу щытыгъ.

1992-рз илъэсым а Юфыгъом изэшлэхын фытегъэпсыхъагъэу Урысыем икомполиторхэм я Союз итхъаматэщтыгъэу В. Казениным пэщэныгъэ зыдызэрихъэрэ лъыкълэ куп Мыекъуапэ къэкълэгуагъ. Адыгеим икомполитор пстэуими яавтор концертхэр шылагъэх, етланэ пленарнэ зэхэсыгъор зэхэщэгъагъ.

(Джыри кыкълэпкълэщты).

УПСАУНЭУ УФАЕМЭ

Лимонь, ащ ишлуагъэхэм ащыщхэр

Цитрус лъэпкъэхэм ащыщэу уз зэфэшхьафхэм ялээгъэ-нымккэ шюгабэ зыхэлъэу народнэ медицинэми, традиционнэккэ заджэхэрэми кыыхагъэщырэр лимонь ары. Бэмэ ар загъэфедэрэр пэтху-лутху хуэхэмэ ары, ау ащ ишлуагъэ кэккэ витаминэу пкышшолым хахъэрэр маккэ хуэми. Лимонь хэлъых углеводхэр, шюу-щыгъу, белок зыхэлъ веществохэр, клетчаткэр, нэ-мыкхэри. Анахь кыыхэгъэ-

щыгъэн фаер органическэ кислотэхэмккэ ыккэ витамин зэфэшхьафыбэккэ лимонь зэрэбаир ары.

Народнэ медицинэм кызырорэмккэ, лимонь ипс адэбз узым пэшлуккэ, зэпахырэ узхэм защыу-ухуэмэныккэ амалышлэу щыт, микроб зэфэшхьафхэр еуккы, улагъэхэр нахь псынклэу егъэхужых, ары паклош, ащ (лимоньпсым) цыфым инервэ-хэр егъэрэхыхатх.

ШЬУФЭСАКЪ! Лимонь, нэмыккэ цитрусхэм афэдэу, амыгъэфедэмэ нахышлэ

зинэгъу е зиклэтыи узыхэрэм (язвэ, гастрит, энтероколит, панкреатит зилэхэм).

Атеросклерозым ыгъэгумэккыхэрэм, зыгу узыхэрэм, пщэрэщэ хуэхэрэм, шюушыгъу уз зилэхэм лимоньпсым шюу е шюушыгъу хэмылгъэу ешхонхэ фае.

Лимоньпсым бэу ешхонхэрэм ащ псы тлэккэ хагъэхон е трубка цы-ккыккэ ешхонхэ фае, цэхэм ателъ амалыр ащ тырегъэккыш.

Лээккэ амалэу илэхэр

Чыхыыр (ангинэр)

* Мы узыр кызыррежагъэм лъыпытэу зы лимоньм ызыныккэ (ыккышэ зэрэтэльэу) пшхымэ, ишлуагъэ кэккэ-ккэ. Ар маккэ-маккэу бгъэунэшккэу пшын фае ащ псэу кыккэ-ккырэр чым тыдэккэ нэсыным пае. Сыхьа-ти 2 — 3 зытешлэккэ, джаш тетэу ятлонэрэ ныккэри пшхыжыщт. Арэуштэу пшлщт узыр зэккэ-ккэ, нахь псын-ккэ охуфэ. Ау мыщ джэрым зы-щыбгъэгъушэ хуэщтэп: лимоньм зыпар дэпшхыщтэп, нэмыккэ го-мылапхэ зыпшхыщтыр сыхьа-тым нахь мымаккэу зытешлэккэ ары нылэп. Мы шлыккэ сьд фэдэрэ вируснэ узыри иккэжэ-гъум кыгъэгъуштэу ары народ-нэ медицинэм кыккэ-ккэ.

Жэлэетагъэр (бронхитыр)

* Шьуамплэр зэрэтэльэу, ау ккэ-ккэ ихыгъэу гъэу-шккэ-ккэ лимонь 5-мрэ бжыныфышхьы 4-у дэгъоу щытлагъэмрэ зэхэбгъэккы-хьанхэщ, псы гъэжогъэ гъэушхыгъэ литрэ аккэ-ккэ. Ар зырым ышхьэ теплуагъэу чыплэ чы-лэагъэм чэщ-мэфи 5-м щыбгъэтыщт чэзыу-чэзыоу зэхэбгъэккыхьэ. Нэужым узыжыныш, ушхэным ып-ккэ таккыккэ 20 цыккэу щэгъогъоу уешхэу пшлщт джэмышхышхьэ зырызэу. Зитхьабылхэр узыхэрэмккэ ар дэгъоу ккэ-ккэ народнэ медицинэм. Псы гъэжэу-гъэр шюуккэ зэблэпхуэми хуэщт.

Дэу чыыхэрэм

Стэчаным из псы гъэ-жогъэ фабэм хэпккэщт шайджэмышхым из ли-моньпс ыккэ ащ хэплъ-хьащт шюу шайджэмыш-хышхьытлэу. Ахэр дэгъоу зэхэбгъэккыхьанхэщ, угъолыжыным ыпккэ уешхэу.

Лынтфэбгъухэр зэлэфыгъэ хуэгъэхэмэ («варикозное расширение вен» зыфалорэр)

* Гум еккыжырэ лъыр зы-ккэ-ккэ лынтфэбгъухэр нахь зы-щыпккэ чыплэ хэщыгъэ фэ-хуэу, ахэр кыккэ-ккэ, ашхо-ккэ зэблэхуэгъэу бэрэ кыккэ-ккэ. Бзылфыгъэхэр ары анахьэу ащ ыгъэгумэккыхэрэр. Народнэ ме-дицинэм кызырорэмккэ, ащ фэдэ чыплэхэм лимонь пккэ бзыгъэм ыккы-ккэ тхыплэ теп-лхьажэу ппхэу, чэщырэ теб-гъэлъызэ пшымэ, ишлуагъэ кэк-ккэ.

Атеросклероз зилэхэм

* Бжыныф грамм 100-у гъэушхыгъэмрэ лимонь 6-м ккэ-ккэ-ккэ псымрэ зэ-хэбгъэккыхьанхэщ, банкэм

ипккэщт, дэгъоу бгъэпытэщт, чыплэ чыккэ-ккэ бгъэушхы-ныш, ащ щыщ шайджэмыш-хым из псы фэдэ стэча-ным хэплхьэу уешхэу.

Шлур мэузымэ

Лимонь 4-рэ джаш фэдиз бжыныфышхьэрэ ккэ-ккэ-ккэ псыхэр зэхэбгъэхон-

хэщ, узышхэрэм ыуж сы-хьатитлэу зытешлэккэ, шай-джэмышхым изэу уешхэу пшлщт.

Плър-стырыр кыоутэккыгъэмэ

* Температурэр ккэ-ккэ-ккэ лимоньм ккэ-ккэ-ккэ псы джэмышхышхьэ псы гъэжогъэ стэчаным хэпккэныш, уешхэу.

* Ащ ыуж температурэр емыхырэ, лимоньпс зыхэт псы кызырорэмккэ чэзыу-чэзыоу пккышшолым щыпфэщт. Ащ фэдэ псымккэ бгъэушхыныгъэ лъэлэджэр зыщыплэхэу, ахэм аккы-ккэ лъэлэджэр гъушхьэр теплхьажыхэм дэгъу.

Лъыдэккыае зилэхэм

Чэщ-зымафэм ккэ-ккэ-ккэ гъогъуи 3 — 4 лимонь ны-ккэ шьуамплэр зэрэтэльэу пшхымэ, лъыр зэрэдэккыае-рэм ккэ-ккэ-ккэ.

Шхьэузыр

* Лъэшэу шхьэр узы зыхууккэ, лимонь пккэ бзы-гъэ ателлхьащт натлэрэ дэбжыккыхуэмрэ ыккэ псы стырымккэ гъэушхыныгъэ лэ-плэккэ шьабэ ккэ-ккэ-ккэ.

* Лимоньм ызыныккэ (шьуамплэр зэрэтэльэу) гъу-чл щыбзэмккэ бгъэушхьэу на-тлэрэ дэбжыккыхуэмрэ ащыпфэмэ, узыр тлэккэ-тлэ-ккэ хэжыккышхьэу ело на-роднэ медицинэм.

Ккэ-ккэ хуэгъэхэм

* Уз хыплэхэм ауж ккэ-ккэ-ккэ ккэ-ккэ хуэхэр ккэ-ккэ. Ащ фэдэмккэ лъэшэу ишлуагъэ ккэ-ккэ-ккэ ккэ-ккэ народнэ медицинэм мырэушхьэу пшымэ: лимонь 4-м ккэ-ккэ-ккэ псы, ккэ-ккэ-ккэ уцэу алоэм ккэ-ккэ-ккэ псы стэчаным, дэшхо грамм 500-р (гъэ-ушхыгъэу), шюу грамм 300-р зэхэбгъэккыхьанхэщ, шхэгъур ккэ-ккэ таккыккэ 30 илэу шайджэмышхым е «десертнэ-ккэ» заджэхэрэм изэу щэгъогъоу мафэм ептыщт ккэ-ккэ-ккэ.

Нэ-ккэ-ккэ зыгъэхьащырэ-жэ-ЖАККЫККЭ Аминэ.

Косметикэм зэрэагъэфедэрэр

Нэгущом дагъэ ккэ-ккэ

Арэуштэу щыт нэгущом лъэккы-ккэ дэгъу мыщ фэдэ зэхэбгъэккыхьагъэмккэ: ккэ-ккэ-ккэ утагъэр, аркэ стэчан-ныккэ ыккэ зы лимоньм ккэ-ккэ-ккэ псы.

Лыргъужыри егъэккэ

Лыргъужэ зилэ лъэккэ-р псы стырым «хэбгъэпыхьа-ныш», гъушхэ охуфэ лъэ-ккэ-ккэ. Нэужым а чы-плэм теплхьащт лимоньм ккышшолым ккэ-ккэ-ккэ, ли-монь шьабэ тлэккэ-ккэ.

Ащ нахь нахь лэрыфэгъу лимонь «лэ-ккэ-ккэ» ккэ-хууупккэу лыргъужырым теп-пхэмэ. Арэуштэу 4 — 5 го-рэм зыпшлыккэ, лыргъужы-р ккэ-ккэ ары народнэ ме-дицинэм ккэ-ккэ-ккэ.

Шьорыогъухэр зытэтхэм

Лимоньпс грамм 15, гли-церин грамм 5, псы гъэ-жогъэ грамм 25-рэ зэхэб-гъэхьанхэщ, дэгъоу зэхэб-гъэхьанхэщ, нэгум щыпфэщт. Таккыккэ 15-м тебгъэлъы-ныш, зыпшхыккэ-ккэ, нэужым нэгущом крем щып-фэщт.

Пскэныр

Шюу джэмышхышхьэ, зы лимоньм ккэ-ккэ-ккэ псы ыккэ ккэ-ккэ-ккэ ккэ-ккэ-ккэ зэхэбгъэккыхьанхэщ, псы гъэжогъэ гъэушхыжыгъэ стэчан аккэ-ккэ, дэгъоу зэхэбгъэккыхьащты. Сыхьат пэпчэ ехууплэгъу пшызэ, мафэм ар ипшхуш.

Щитовиднэ железам уегъэгумэккы-ккэ

Лимоньм ызыныккэ шьуам-плэр зэрэтэльэу бгъэушхыныш е гъу-чл щыбзэмккэ бгъэушхьы-ныш, шюушыгъу хэптэккэ-ккэ. Мафэм щэгъогъоу шайджэмышхы-зырызэу пшхызэ пшлщт.

ВОЛЕЙБОЛ. АПШЪЭРЭ КУПЫР

Ешлэгъуитлү —
теклоныгъитлү

«Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ — «Дагыстан» Махачкала — 3:2.
Шэклогум и 23-м Мыекъуапэ шызэдешлагъэх.
«Динамо-МГТУ» — «Дагыстан» — 3:2.
Шэклогум и 24-м тикъалэ шызэлуклагъэх.

«Дагыстан» очкоуи 8 илэу, тикомандэ ыпэ итэу Мыекъуапэ къэклуагъ. Адыгеим спортсменхэр гуетыныгъэ ахэлэу ешлагъэх. Къошкыр, Сафоновыр, Холостовыр, Городовыр, Соколовыр, Филипповыр, нэмыкхэри теклоныгъэм фэбэнагъэх. «Динамо-МГТУ»-м итренер шхъалэу Павел Зборовскэм къызэрэтилуагъэу, тикомандэ финалым хэфэным пылэ, ятфэнэрэ чыплэм щыл.

Тыгъэгъазэм и 7-м «Динамо-МГТУ»-р Ставрополь щешлэшт.

Сурэтым итыр: Адыгеимрэ Дагыстанрэ якомандэхэр Мыекъуапэ шызэдешлэх.

ФУТБОЛ. УРЫСЫЕМ
ИЗЭНЭКЪОКЪУ«Зенит» хэта
ыгъэмысэ-
щтыр?

Хэгъэгум ифутбол командэ анахь лэзшхэр зыхэт купэу Премьер-Лигэм я 17-рэ ешлэгъухэр шыклуагъэх. Апэ итхэм членагъэхэр ашыхэми, медальхэр ахынкхэу мэгугъэх. Европэм и Кубокхэм афэбэ-нэштхэр джыри къэшлэгъуаеу тэлъытэ.

«Амкар» — «Кубань» — 3:1.

Къэлапчъэм лэгуаор дэзыдзагъэхэр: Дкальберт — 27, «Кубань». Пикушак — 77, Черенчиков — 82, Пеев — 86 (пенальтиклэ), «Амкар».

ЦСКА — «Спартак» — 1:0.

Думбия — 8, ЦСКА.

«Краснодар» — «Терек» — 3:2.

Мамаев — 66, До Кармо — 74, «Краснодар» — Коморовски — 36, икъэлапчъэ дидзэжыгъ, Иванов — 38, 67, «Терек».

«Локомотив» — «Динамо» — 1:0.

Ндойе — 65, «Локомотив».

«Томь» — «Рубин» — 0:1.

Кисляк — 80, «Рубин».

«Урал» — «Крылья Советов» — 1:1.

Тумасян — 37, «Урал». Кабайеро — 90, «Крылья Советов».

«Анжи» — «Волга» — 0:0.

«Зенит» — «Ростов» — 0:2.

Дьяков — 18, Калачев — 39, «Ростов».

Чыплэхэр

1. «Зенит» — 36
2. «Локомотив» — 36
3. «Спартак» — 33
4. ЦСКА — 33
5. «Краснодар» — 30
6. «Амкар» — 30
7. «Динамо» — 29
8. «Ростов» — 23
9. «Кубань» — 23
10. «Рубин» — 20
11. «Волга» — 18
12. «Кр. Советов» — 18
13. «Томь» — 12
14. «Урал» — 12
15. «Терек» — 9
16. «Анжи» — 7.

Клымэфэ зыгъэпсэфыгъохэр къэмысыхэзэ командэхэм ешлэгъухэр ялэ-щтых.

КІЫМЭФЭ ФУТБОЛЫР

Астрахань, Смоленск,
Саратов...

Мыекъуапэ футболымклэ иклымэфэ зэлухыгъэ зэнэкъокъу командэ 60-м ехъу хэлажъэ. Ахэр купищэу гошъ-гъэхэу зэдешлэх. Апшъэрэ купым командий, ятлонэрэм — 20 шызэдешлэх. Астрахань, Белгород, Саратов, Новороссийскэ, Краснодар, Смоленскэ, Ермэлхъаблэ, нэмыкхэм якомандэхэм ахэтхэр зэнэкъокъум хэлажъэх.

Адыгеим футболымклэ ифедерация итхъаматэу Николай Походенкэм, Мыекъуапэ иадминистрация испорткомитет итхъаматэу Сергей Двойниковым, зэнэкъокъум исудья шхъалэу Пэнэшъу Мыхъамодэ къызэралуагъэу, физкультурэмрэ спортымрэ апыцагъэхэм япчъагъэ зыкыгъэлэтыгъэным зэхэщаклохэр пылтых. Нэбгырэ 1000 фэдиз футбол ешлэгъухэм ащызэнэкъокъу. Спортым цыфыр зэриплурэр зэлуклэгъухэм къащэлъагъо.

Дмитрий Ахбэ Мыекъуапэ щыщ, «Волгарь» Астрахань щешлэ. Ныбджэгубэ тикъалэ щырил. «Радугэм» рагъэблэгъагъэу клымэфэ ешлэгъухэм илэпэлэсныгъэ къащегъэлагъо. Сергей Мирошниченко «Салют» Белгород анахь дэгъоу щешлэрэмэ ащыщ, нахыпэкклэ «Зэкъошныгъэм» хэтыгъ. С. Мирошниченко килэлэцкыкы

футболым изыкыгъэлэтыжыкыным пылэ. Ахъщэу хэхащтыр къыгъотызэ, турнирхэр Мыекъопэ районым шызэхещэх.

Гъонэжыкыо Азэмаст Саратов икомандэу «Сокол» зыфилорэм аштагъэу дэгъоу щешлэ. Къэлапчъэм лэгуаор бэрэ дэзыдзэрэмэ ащыщ. Шэуджэн Дмитрий, Станислав Меланченко, Артем Казаковыр Урысыем игупчэ командэхэм ащешлэх.

Спортыр зикласэхэу зэнэкъокъум лыплъэхэрэ Пшыкъаныкыо Долэтыкыо, Джармэкыо Хъызыр, Шыжыкыо Хъамид, Емтыль Юсыф, Хъунэ Аслъан, Хъалэкклэ Аслъан, фэшъ-хъафхэм зэралытэрэмклэ, ешлэкклэ дэгъу футболистмэ къагъэлъагъо. Командэхэм щысэ зытепхын плъэкыштыр ахэтых, опыт зилэхэм ныбжыкыкхэр зылъащэх.

Апэрэ
ешлэгъухэр

Апшъэрэ купым зэрэщешлагъэхэр зэтэгъапшэх.

«Щагъдый» — СДЮСШОР — 3:0. Къэлапчъэм лэгуаор дэзыдзагъэхэр: В. Охримченко, И. Юдин, И. Жегулин. «Урожай» — «Ошютен» — 4:1. Н. Аль-Таравна, Д. Павлов, Р. Такъый, А. Ушенин — «Урожай». В. Моснян — «Ошютен». «Мыекъуапэ» — «Мыекъопэстройинвест-Чыгушъхъ» — 2:1. М. Рязанов, Ф. Черкасов — «Мыекъуапэ». К. Эйдельмант — «Мыекъопэстройинвест-Чыгушъхъ». «Радуга» — МГТУ — 2:2. Д. Ахба, Тогъогогъо — «Радуга». Д. Манцызов, З. Бэрзэдж — МГТУ.

Ятлонэрэ
купыр

«Ханскэр» — «Спортмас-тер-2» — 1:4, ОФО — «Кавказ» — 3:5, «Ошютен-2» — «Динамо» — 7:0, «Картонтарэр» — УВД — 5:3, СОЦ — «Инфора» — 9:2, «Герта» — «Звезда» — 1:4, «Фышт» — «Квант» — 3:0, «Медик» — «Газпром» — 4:2, «Джокер» — «Спортмас-тер» — 3:10, «Делотехника» — АГУ — 5:7.

Ящэнэрэ купым хэтхэр ЦКЗ-м иешлалэ шызэлуклэх. Тыгъэгъазэм и 1-м апшъэрэ купым шызэлуклэштхэр:

СДЮСШОР — «Ошютен»
«Урожай» — «Радуга»
«Щагъдый» — «Мыекъопэстройинвест-Чыгушъхъ»
«Мыекъуапэ» — МГТУ.

Апэрэ ешлэгъур стадионэу «Юностым» сыхъатыр 11-м щаублэшт.

Сурэтым итыр: Гъонэжыкыо Азэмаст ыпэкклэ илгыгъ.

Нэклубгор
зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЬ Нурбий.

Зэхэзыщагъэр
ыкклэ кыдэзы-
гъэкырэр:

Адыгэ Республи-
кэм лъэпкъ
Юфхэмклэ, ІэкІыб
къэралхэм ащы-
псэурэ тилгъэп-
къэгъухэм адырІэ
зэпхыныгъэхэмклэ
ыкклэ къэбар
жъугъэм иамал-
хэмклэ и Комитет
Адресыр: ур. Кре-
стьянскэр, 236

Редакциер
зыдэщылэр:

385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:

приемнэр:
52-16-79,
редактор шхъалэм

иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшгъэдэкІыжэ зы-
хырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын Юфхэмклэ,
телерадиокъэтын-
хэмклэ ыкклэ зэлъы-
Іэсыклэ амалхэмклэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэоры-
шлал, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэ

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4000

Индексхэр
52161

52162
Зак. 3861

Хэутыным
узшыкІэштхэнэу щыт
уахытэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкІэштхэгъэхэ
уахытэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор
шхъалэр

Дэрбэ Тимур

Редактор
шхъалэм
иапэрэ гуадзэр

МэшлІэкыо
Сайд

Редактор
шхъалэм
игуадзэр —
пшгъэдэкІыжэ
зыхырэ
секретары
Хъурмэ Хъусен